Leto XXIII., št. 243 • Ljubljana, četrtek 28. oktobra 1943 • Preis — Cena — Prezzo: cent. 80

Upravništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5. Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24

Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-22 do 31-26

Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42

Računi: za Ljubljansko pokrajino pri poštno-čekovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje Italije Servizio Conti, Corr. Post. No 11-3118

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka
Naročnina znaša mesečno Lir 18.—, za inozemstvo vključno s »Ponedeljskim Jutrom« Lir 36.50.

Uredništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica štev. 5, telefon štev. 31-22, 31-23, 31-24.

Rokopisi se ne vračajo.

Erfolgreiche Kämpfe am Volturno

Fortdauer des erbitterten Ringens zwischen Asowschen Meer und Dnjepr-Knie
Bei Krementschug Sowjets in Gegenangriff zurückgeworfen

Aus dem Führerhauptquartier, 27. Okt. DNB. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Das erbitterte Ringen zwischen dem Asowschen Meer und dem Dnjeprknie dauert weiter an. Durch fortgesetzte Angriffe starker Kräfte vermochten die Sowjets eine Einbruchsstelle im Raum von Melitopol etwas zu erweitern. Dagegen scheiterten südlich Saporoschje heftige Panzerangriffe unter hohen feindlichen Verlusten. Von den zahlreichen in diesen Kämpfen abgeschossenen Panzern vernichtete eine Panzerkompanie unter Führung des Oberleutnants Graf von Ledebur ohne eigene Verluste allein 35. Im Dnjeprknie blieben die in verschiedenen Abschnitten gegen unsere Stellungen vorgetriebenen feindlichen Angriffe erfolglos.

Eine vorgestossene motorisierte Abteilung des Feindes wurde dabei zum Kampf gestellt und vernichtet.

Nordwestlich Krementschug warf ein eigener Gegenangriff die Sowjets auf ihre Ausgangsstellungen zurück.

Im mittleren Frontabschnitt wurden Angriffe der Bolschewisten westlich Kritschew und westlich Smolensk durch zusammengefasstes Artilleriefeuer zerschlagen oder im Nahkampf abgewehrt. Geringfügige örtliche Einbrüche konnten im sofortigen Gegenstoss bereinigt werden.

Die rheinisch-westfälische 16. Panzergrenadierdivision unter Führung des Generalleutnants Graf von Schwerin, verdient für ihre vorbildliche Einsatzfreudigkeit während der grossen Absetzbewegungen ostwärts des Dnjepr und bei den Kämpfen im Brückenkopf von Saporoschje besondere Anerkennung.

In einigen Abschnitten der süditalienischen Front, besonders am Volturno nördlich Capua, fanden gestern wieder lebhafte, für uns erfolgreiche Kämpfe statt.

Deutsche Kampf- und Sturzkampfflugzeuge belegten im östlichen Mittelmeer Hafen- und Batteriestellungen des feindlichen Inselstützpunktes Leros wirksam mit Bomben. Sie vernichteten in diesen Gewässern mehrere kleinere Kriegsschiffe und Versorgungsfahrzeuge des Feindes.

Dolžnost zahvale nemškemu narodu

Romunski list proslavlja nemške žrtve za Evropo

Bukarešta, 27. okt. DNB. Ravnatelj lista »Porunca Vremi«, dr. Radulescu, piše, da je ameriški poziv narodom na evropskem vzhodu in jugovzhodu, naj ne dobavljajo več svojega žita Nemčiji, »nadvse smešna poslanica«. Poleg ostalih vzrokov je to že zaradi tega nemožno, ker je Nemčija za agrarne proizvode evropskega jugovzhoda edini trg in bi se bilo zato nemogoče odreči tem trgovskim zvezam, ki so postale že tradicionalne. Radulescu opozarja, da je prišlo v zadnjih letih na tisoče vlakov s stroji in s poljedelskim orodjem vseh vrst iz Nemčije v agrarne države, ki so kot protivrednost izvažale svoje agrarne produkte. Zahteva, naj več ne dobavljajo Nemčiji, je tembolj smešna, ker je danes Nemčija zmožna prehranjevati sama sebe in kriti tudi potrebe večine evropskih dežel, kar v resnici tudi dela zaradi dobrega gospodarstva v vzhodnih pokrajinah.

»Toda poleg vseh teh materialnih dejstev,« končuje članek »Porunca Vremi«, »obstoji še važen moralni argument, namreč zavest skupnosti tega kontinenta in dolžnost hvaležnosti, ki jo občutijo Evropci do nemške krvi, ki je tekla na vzhodu za njihovo obrambo. Če že nič drugega, bi čut samoohranitve zahteval neglede na vse zvite načine popolnoma materialnega precenjevanja, trdno in elementarno moralno skupnost. Braniti nemškemu narodu, ki v tej gigantski borbi brez primere ne štedi svoje krvi, njegov kruh le z bojazni, da bi ga ne mogel plačati, ali pa le zato, da bi razveselil gospoda Roosevelta, bi ne bil le zločin proti zakonom skupnosti, temveč tudi nepojmljiva nehvaležnost nasproti resničnemu človekoljubu.

Japonski uspehi na morju

Tokio, 27. okt. DNB. (Vzhodnoazijska služba.) Mornariški minister Shimada je na zasedanju skupščine izjavil, da je japonska mornarica potopila od 15. junija do 20. oktobra 17 križark, 18 rušilcev in 70 prevoznih ladij s 320.000 brt. V istem času je sestrelila 1.613 sovražnih letal.

Tokio, 27. okt. DNB. (Vzhodnoazijska služba.) Enote japonskega letalstva so presenetile z napadom podnevi izrelno važno sovražnikovo oskrbovalno oporišče v vzhodnem delu Indije, približno 80 km južno od Mittagonga. Z bombnimi zadetki so bile razrušene pristaniške naprave, bivališča čet, skladišča in ostale naprave. Vsa japonska letala so se nepoškodovana vrnila na svoje oporišče.

Siloviti letalski napadi na Buik

Tokio, 27. okt. DNB. (Vzhodnoazijska služba.) Po poročilu z nekega južnopacifičnega oporišča so v štirih dneh od 22. do 25. oktobra napadli sovražni letalci kraj Buin na otoku Bougainville nič manj kakor desetkrat. Mornariško in kopno protiletalsko topništvo in japonsko letalstvo je zbilo skupno 36 letal.

Žrtve lakote v Indiji

Ženeva, 27. okt. DNB. Posebni dopisnik »Daily Maila« iz New Delhija ugotavlja, da ne ve nihče, koliko ljudi je doslej umrlo v Indiji zaradi lakote in kolere, toda jasno je, da njihovo število daleč prekaša izgube v evropski vojni, ni pa še nikakih znakov o izboljšanju položaja.

Stockholm, 27. okt. DNB. Reuter javlja iz Bombaja, da je v juniju, juliju in avgustu umrlo zaradi kolere v malabarskem okrožju (pokrajina Madras) nad 30.000 ljudi.

Stockholm, 27. okt. DNB. Novi indijski podkralj lord Wavell je takoj po svojem prihodu v Indijo obiskal ponoči in nepoznan predele Kalkute, v kateri vlada lakota. Reuter javlja o tem obisku, da je Wavell videl le uboge in od lakote na pol mrtve ljudi.

Zgolj besede brez dejanj

Ženeva, 27. okt. DNB. Predsednik londonskega grofovskega sveta Coppock je po »Timesovem« poročilu iz Manchestra govoril strokovnjakom za komunalno politiko in zahteval, naj se socialno-politične fraze vendar enkrat že spremene v dejanja. Glavni vzrok nezadovoljstva, ki vlada danes v širokih angleških ljudskih množicah, je namreč izmučenje prebivalstva s socialnimi gesli, ki pa so izgubila zaradi neodločnega vladnega stališča vso svojo vrednost. Sedaj je skrajni čas, da besedam končno slede dejanja.

Miloščina za ponesrečene angleške mornarje

Ženeva, 27. okt. DNB. Londonski »Times« poroča, da so zaradi številnih poročil o pretresljivi bedi mornarjev angleške trgovske mornarice, ki so se ponesrečili pri izvrševanju svojega poklica, priredili v Angliji v takih primerih običajno dobrodelno prireditev. Sir Appeleby je izročil kot predsednik britanske družbe za pomoč v vojni Združenju angleških mornarjev ček za 10.000 funtov, ki naj služijo za zgraditev 20 hišic za ponesrečene mornarje. Vest znova odkriva nezadostno zasebno pomoč na socialno-političnem področju, na katerem je angleška država že tako popolnoma odpovedala.

Angleško vojaštvo proti Židom

Ženeva, 27. okt. DNB. »New Statesman and Nation« piše, da si v Angliji belijo glave zaradi radikalnih nazorov, ki jih imajo mnogi vojaki o Židih. V vojaških krogih se dobe namreč celo letaki, ki trdijo, da se Židje ne borijo, temveč kupujejo hiše in blago ter uganjajo črno borzo, v dragih restavracijah pa potem zapravljajo svoje dobičke. O vsem tem vojaki mnogo razmišljajo, zlasti še, ker stalno čitajo v listih židovska imena v zvezi s črnoborzijanskimi procesi.

Izmir, 27. okt. DNB. Židovski odbor za nakup zemljišč v Palestini je izdal v preteklem letu 800.000 funtov. To je izjavil dr. Agranowsky, ki je rekel, da so od te vsote porabili 60% za nakup nepremičnin.

Die U-Boot-Waffe kennt keine Ruhe. Immer wieder geht es gegen den Feind, und je schwerer der Einsatz wird, desto unbedingter ist der Wille der Männer, zuzuschlagen.

Podmornice ne poznajo miru. Vedno znova nastopajo proti sovražniku in čim težje je delo, tem bolj trdna je volja moštva, da udarijo sovražnika.

Uspešni boji ob Volturnu

Nadaljevanje srditih spopadov med Azovskim morjem in Dnjeprovim kolenom — Pri Kremenčugu so bile sovjetske čete s protinapadom vržene nazaj

Führerjev glavni stan, 27. okt. DNB. Vrhovno poveljništvo oboroženih sil javlja:

Med Azovskim morjem in Dnjeprovim kolenom se nadaljujejo ogorčeni spopadi. S stalnimi napadi močnih sil je uspelo sovjetskim četam nekoliko razširiti nekatere vdore na področju Melitopolja, pač pa so se izjalovali južno od Zaporožja siloviti tankovski napadi z velikimi sovražnikovimi izgubami. Izmed številnih, v teh bojih sestreljenih tankov jih je uničila tankovska četa pod vodstvom poročnika grofa von Ledebura sama, brez lastnih izgub 35. V Dnjeprovem kolenu so ostali brez uspeha sovražni napadi v raznih odsekih. Pri tem je bil nek napredujoči sovražnikov motorizirani oddelek prisiljen stopiti v boj in uničen.

Severnozapadno od Kremenčuga je naš protinapad vrgel sovjetske čete nazaj v njihove izhodiščne postojanke.

V srednjem odseku bojišča so bili napadi boljševikov zapadno od Kričeva in zapadno od Smolenska razbiti v strnjenem topniškem ognju ali pa odbiti v bojih iz bližine. Manjši krajevni vdori so bili očiščeni s takojšnjimi protisunki.

Posebno pohvalo zasluži za svoj vzoren nastop med velikimi odmikalnimi pokreti vzhodno od Dnjepra in pri bojih za zaporoško mostišče rensko-vestfalska 16. oklopna divizija pod vodstvom generalnega poročnika grofa von Schwerina.

V nekaterih odsekih južnoitalijanskega bojišča, zlasti ob Volturnu severno od Capue, so bili včeraj zopet živahni in za nas uspešni boji.

Nemška bojna in strmoglavna letala so bombardirala z uspehom v vzhodnem Sredozemlju luko in topniške postojanke sovražnega otoškega oporišča Leros. V teh vodovjih so uničila več manjših sovražnih vojnih in oskrbovalnih ladij.

Finsko vojno poročilo

Helsinki, 27. okt. DNB. Sovražnik je izveden na srednjem delu Aunuške ožine z manjšimi silami, a z močno topniško podporo in z zameglitvijo dva izvidniška sunka, ki pa sta bila odbita. Na ožini pri Maselkae so bile pregnane sovražne edinice, ki so skušale prodreti.

Neprestani izgovori

Stockholm, 27. okt. DNB. V angleški javnosti narašča nezadovoljstvo vsled počasnega prodiranja v Italiji. To nezadovoljstvo seveda spretno podpihujejo boljševiki s svojo agitacijo. Nerazpoloženje se izraža celo v tisku in v radijskih poročilih.

Tako je izjavil na pr. v torek govornik londonskega radija Patrich Lacy, da napredujejo zavezniki v Italiji zelo počasi, in je skušal opravičiti te neuspehe z velikimi »gorskimi grebeni«, ki jih morajo prekoračiti angloameriške čete. V južni Italiji naj bi se namreč znova pokazalo, da je gorovje za branilca koristnejše kakor reke. O južnoitalijanskem gorovju pa je dejal, da je tako neprehodno, da bi bilo njegovo prekoračenje celo takrat težavno za moderno armado, če sploh ne bi bilo nikakega sovražnega odpora.

Govornik je nato precej ironično navajal izrek generala Alexandra, da vodijo vse ceste v Rim, da pa so vse minirane.

Demonstracije proti Anglosasom v južnoitalijanskih mestih

Rim, 27. okt. DNB. Žilav odpor Italijanov proti angloameriškim četam stalno raste. V Brindisiju in v ostalih bližnjih mestih so se zbrale na trgih množice, da bi protestirale proti vsak dan se ponavljajočim brutalnostim zatiralcev, angloameriške čete pa so streljale s strojnicami v množico in je bilo mnogo mrtvih in ranjenih.

Mnoge občine so popolnoma brez vode. Foggia je brez življenjskih potrebščin ter je skoraj zapuščena. Prebivalcem, ki so še ostali v mestu, dovolijo okupacijske oblasti na dan le en liter vode. Po poslednjih poročilih iz teh krajev sta tamkaj izbruhnila legar in kolera.

Bolgarski list o udarni moči nemške vojske

Sofija, 27. okt. DNB. »Vojno bodo odločile bitke in ne razpoloženja,« piše bolgarski list »Zora«, ki pravi, da je nesmiselno misliti, da bi mogle nemško vojsko, ki je premagala toliko evropskih držav, sedaj poraziti sovjetske čete. S skrajšanjem fronte na vzhodu se le čuvajo in hranijo ljudje in material, da bi jih lahko nemško vrhovno poveljništvo uporabilo v odločilni bitki. Psihološke posledice poteka bojev na vzhodu in prizadevanja sovražne propagande so brez vsakega pomena. Vojna se bo odločila na bojiščih in ne za zeleno mizo ter so zelo naivni ljudje, ki mislijo, da bi vojno lahko odločil vpliv različnih razpoloženj ali pa živčna vojna.

Anglosasi ne morejo zajeziti Stalinovih zahtev

Madrid, 27. okt. DNB. Španski list »Mision« vprašuje, kaj bi se zgodilo, če bi v tej vojni zmagali sovražniki držav trojne zveze, in pravi, da bi v nasprotju z letom 1918 sedaj Sovjetska zveza vodila »mirovna pogajanja« ter ne več Američani. Anglosaške sile bi namreč nikakor več ne mogle zajeziti Stalinovih zahtev. Konec pesmi bi bil ta, da bi se morale vse majhne države še kesati, ker so obljubile, da bodo ostale majhne. Na koncu svojih izvajanj pravi list: »Največja nesreča za kak evropski narod je dejstvo, da ima Sovjetsko zvezo za sosedo.«

Uspel letalski napad na Egejskem morju

Berlin, 27. okt. DNB. Dne 25. oktobra je kljub slabemu vremenu napadel oddelek nemških letal tipa JU 88 z dobrim uspehom neko britansko otoško oporišče na Egejskem morju. Letalci so opazili v luki in v municijskih skladiščih številne eksplozije in požare.

Velik uspeh letalskega napada na Neapelj

Berlin, 27. okt. DNB. Kljub najmočnejši obrambi nočnih lovcev in protiletalskega topništva vseh kalibrov so v noči na ponedeljek v smelih napadih bombardirale močne jate nemških bojnih letal sovražniku kot oporišče služečo luko Neapelj. Čeprav je bilo vreme slabo, so lahko ugotovili, da je napad dobro uspel. Po dosedanjih poročilih je bilo v luki in v pristanišču zadetih 5 tovornih ladij s skupno 34.000 tonami. Parniki so zelo težko poškodovani. Lahko smatramo, da je bilo nekaj ladij popolnoma uničenih. Nadalje so bili znova uspešno bombardirani pomoli in naprave za sovražno oskrbo. Pri odletu so opazili nemški letalci obširne požare, ki so še povečali z bombami povzročeno razdejanje v luki.

Iz fašistične Italije

Rim, 27. okt. DNB. Duce je v torek sprejel maršala Grazianija in tajnika stranke Pavolinija.

Rim, 27. okt. DNB. Nova fašistična stranka bo zaključila vpisovanje nekdanjih članov dne 31. oktobra.

Rim, 27. okt. DNB. Neka nova divizija bersaljerjev je dobila ime »Benito Mussolini«. Nova divizija se je uspešno udeležila bojev.

Ženeva, 27. okt. DNB. Britanski vojni minister sir James Grigg je moral priznati v spodnji zbornici, da so Nemci spravili na varno večino britanskih ujetnikov, še preden jih je mogel Badoglio izročiti Anglo-Američanom.

Komunistični teror na Korziki

Rim, 27. okt. DNB. »Stampa« poroča: Novi degolistični prefekt na Korziki je izdal hude odredbe proti vsem narodno zavednim Francozom. Po otoku se potikajo komunistične tolpe, ki uganjajo skupno z degolističnimi četami pravo strahovlado. Več sto miroljubnih prebivalcev je ušlo v gore.

Potopljena ameriška podmornica

Stockholm, 27. okt. DNB. Ameriška admiraliteta je objavila, da je treba smatrati za izgubljeno podmornico »Dorado«, ki je operirala v Pacifiku in imela posadko 70 častnikov in mornarjev.

Delavci z vzhoda preprečili velik požar

Frankfurt, 27. okt. DNB. V neki južnonemški kemični tovarni bi pred kratkim skoraj izbruhnil požar, ki pa so ga pravočasno pogasili z junaškim posegom delavci z vzhoda.

Nedovoljno pogašen pepel tovarniške peči je vžgal večje število sodov katrana in olja v bližini. Ogenj bi utegnil zaradi velikih zalog gorljivega in eksplozivnega materijala zavzeti grozeč obseg, vzhodni delavci nekega sosednega taborišča pa so opazili izbruh požara in ga takoj pogasili ter tako preprečili njegovo razširitev in nadaljnjo škodo. Vsi ti delavci so bili za svoje junaško zadržanje nagrajeni.

Potres v bližini Beograda

Beograd, 27. okt. DNB. Beograjska potresna opazovalnica je zaznamovala v torek med 15.52 in 15.57 bližnji potres. Najmočnejši sunek je sledil ob 15.53. Potres je bil oddaljen 100 km od Beograda v južnovzhodni smeri.

Successi combattivi al Volturno

Dal Quartier generale del Führer, 27 ottobre. DNB. Il Comando Supremo germanico comunica:

L'accanita lotta tra il Mar d'Asov ed il ginocchio del Dnjeper prosegue. I sovietici, conducendo attacchi senza sosta con l'impiego di ingenti forze, sono riusciti ad allargare alquanto un posto di penetrazione nella zona di Melitopol. Al contrario a sud di Saporoscie sono falliti poderosi attacchi sferrati con mezzi corazzati causando alte perdite al nemico. Fra numerosi carri armati distrutti in questi combattimenti una compagnia di carri armati al comando del tenente conte von Ledebur ne ha distrutto sola 35. Nella zona del ginocchio del Dnjeper gli attacchi nemici lanciati contro le nostre posizioni in diversi settori sono rimasti senza successo.

Un reparto corazzato del nemico spintosi in avanti è stato implicato in combattimento e poi annientato.

A nordovest di Cremenciug un proprio contrattacco ha ricacciato i sovietici alle loro posizioni di partenza.

Nel medio settore del fronte gli attacchi dei bolscevichi ad ovest di Criciev e ad ovest di Smolensk sono crollati nel fuoco concentrato di artiglieria ossia sono stati respinti in combattimenti da vicino. Brecce poco importanti di carattere locale sono state epurate in contracolpi immediati.

La 16a Divisione di granatieri corazzati proveniente dalla Renania e Vestfalia al comando del tenente generale conte von Schwerin merita per il suo esemplare comportamento battagliero durante i grandi movimenti di rimossa verso Ovest del Dnjeper nonchè nei combattimenti svoltisi nella testa di ponte di Saporoscie particolare riconoscimento.

In alcuni settori del fronte meridionale italiano, specialmente sul Volturno a nord di Capua, si ebbero ieri nuovamente vivaci combattimenti terminati a nostro favore.

Aerei da combattimento e da picchiata germanici nel Mediterraneo orientale sottoponevano al bombardamento con successo il porto e le postazoni di batterie della base insulare nemica di Leros. Gli stessi distruggevano nelle stesse acque parecchie minori navi da guerra ed unità di rifornimento del nemico.

Maršal v. Weichs obiskal Sofijo

Sofija, 27. okt. DNB. Maršal v. Weichs je prišel na dvodnevni obisk v bolgarsko prestolnico. Pri sprejemu sta mu izkazali čast nemška in bolgarska častna četa. Po pozdravu generala Šilkova in ostalih višjih bolgarskih častnikov se je peljal maršal v kraljevi dvorec, kjer se je vpisal v dvorno knjigo. Nato je počastil v obeh svetovnih vojnah padle bolgarske vojake in položil venec pred njihov spomenik. Sledili so obiski pri vojnem ministru, načelniku generalnega štaba, pri regentskem svetu in pri ministrskem predsedniku. Na teh obiskih vodene razgovore je preveval duh bratstva v orožju, ki je značilen za nemško-bolgarske odnose.

Atentat na sovjetskega poslanika v Alžiru

Pariz, 27. okt. DNB. Listi javljajo iz Tangerja, da je bil poizkušen atentat na sovjetskega poslanika pri francoskem disidentskem odboru v severni Afriki. Med obiskom Bogomolova na neki sovjetski razstavi v Alžiru, je bil odkrit peklenski stroj, ki je bil tik pred eksplozijo. Vsi obiskovalci razstave so bili preiskani in nekaj sumljivih oseb je bilo aretiranih.

Dokumenti Badoglijevega izdajstva

V zgodovini naletimo na nešteto primerov izdajstva med narodi. Po vsem, kar nam je doslej znano, pa menda mirne vesti lahko rečemo, da se z izdajstvom Savojskega doma in Badoglijeve klike nobeno izmed doslej znanih izdajstev ne da niti približno primerjati, ker jih vse prekaša po svoji zamisli, preračunjenosti in izvedbi, predvsem pa po svoji strašni nemoralnosti.

Zgodovina te izdaje je sedaj odkrita. Po zapiskih, listinah in dnevnih beležkah, ki smo jih v obliki izčrpne dokumentacije objavili v soboto in nedeljo, si je lahko vsakdo že sam napravil jasno sliko »o tem najstrašnejšem prelomu zvestobe, ki ga je kdaj kak narod storil svojemu zavezniku«, kakor je v svojem komentarju k tem odkritjem zapisal glavni organ narodnosocialistične stranke »Völkischer Beobachter«. Objavljeni dokumenti pa so tako zanimivi, da zaslužijo tudi z naše strani nekoliko podrobne osvetlitve, saj nam ne odkrivajo le ozadja te izdaje na splošno, temveč nas seznanjajo tudi z mnogimi — doslej neznanimi — podrobnostmi postopanja badoljevske vojske v posameznih zasedenih deželah in tako odkrivajo krinko nad vso dvoreznostjo macchiavellistične badoljevske politike tudi v naših krajih.

S tega vidika so prav gotovo najbolj zanimivi tisti dokumenti, ki nam kažejo dvojno igro odgovornih italijanskih vojaških predstavnikov na našem ozemlju ali v naši neposredni bližini. Zadostuje, ako pozorno prečitamo samo to, kar navaja dokumentacija o ciničnem postopanju generalov Ambrosija- Roatte in Robottija, da omenjamo samo glavne akterje italijanske medigre na naših tleh, ki se je prav po krivdi teh gospodov končala z veliko žalo-igro za naše ljudstvo. Namenoma so dopuščali in celo vzdrževali nered na področjih svoje pristojnosti, mesto da bi bili energično posegli v razvoj dogodkov, kakor je bila njihova dolžnost; niso pa storili, kar bi morali, ne le, ker so že tedaj pripravljali svoje izdajstvo, temveč tudi zato, ker so menili, da se bodo iz nereda najlepše »izmazali«, če se s tistimi, proti katerim bi se morali boriti, sploh ne bore in jih rajе še podpro. Prav nič jim seveda ni bilo mar, ako bo zaradi tega trpelo ljudstvo, ki jim je bilo izročeno v zaščito. Ravno obratno, vprav brezvestno so se znašali nad nedolžnimi in neoboroženimi ljudmi, ki si niso mogli pomagati!

Zato prav nič ne pretiravamo, če rečemo, da bodo imena teh badovljevskih generalov, ki govori o njih nemška dokumentacija, zapisana ne le v nemški, temveč tudi v naši zgodovini z najbolj črnimi črkami kot imena naših največjih škodljivcev, špekulantov in izdajalcev. Marsikaj smo slutili, kar smo sedaj iz nemške dokumentacije spoznali za zanesljivo in točno, vendar si menda tudi pri nas nihče ni mogel niti od daleč predstavljati, da bo badoljevski macchiavellizem želi tudi pri nas tako strašne sadove, kakor jih je v resnici. Postopanje teh izdajalcev na škodo našega ljudstva v okolici Gorice in Trsta je vrglo samo novo luč na njihovo brezvestnost.

Iz nemške dokumentacije je jasno razvidno, da so Nemci dvorezno igro teh izdajalcev že davno odkrili. Na dlani je, zakaj niso proti njim že prej nastopili, kajti zavarovati so morali uspeh svojega udarca, ki je bil prav zato tem silovitejši. Nemško vodstvo je bilo že takoj po zvijačni odstranitvi Duceja pripravljeno na vse in ga zato razvoj dogodkov ni presenetil. Nasprotno, našel ga je popolnoma pripravljenega. In če je brezvestno početje izdajalcev pokazalo, kje so sile evropskega nereda, je nagli nemški odgovor na to početje potrdil, da hoče biti Nemčija nosilka evropskega reda na vsem zasedenem ozemlju. Izdajstvo, ki sta ga zakrivila Savojski dom in Badoglieva klika, ni zato le zadeva Nemcev, temveč neposredno tudi vseh tistih evropskih narodov, ki so izdajstvo te klike občutili na lastni koži (prav te dni objavljajo tudi hrvatski listi izčrpno dokumentacijo o postopanju poveljstva 2. italijanskega armadnega zbora), a posredno tudi vseh ostalih evropskih narodov. V zgodovini te vojne bo to izdajstvo prav gotovo eden izmed najpomembnejših dogodkov, ki ga bodo nedvomno osvetlili še nadaljnji dokumenti vseh prizadetih.

Podaljšanje dovolilnic za prehod čez bloke

Stadtkommandantur Laibach
MITTEILUNG

Ab Donnerstag den 28. Oktober werden die vom obigen Kommando ausgestellten Blockpassierscheine, welche mit 31. Oktober ablaufen, verlängert.

Die Verlängerungen werden wie folgt gegeben:

Am 28. Oktober ab 8½ Uhr für die Angestellten und Arbeiter von Grossbetrieben mit über 50 Angestellten und Arbeitern.

Am 29. Oktober für Betriebe mit über 20 Angestellte und Arbeiter.

Am 30. Oktober für Angestellte von Kaufleuten und Gewerbetreibenden, die über 3 Angestellte beziehungsweise Arbeiter beschäftigen.

Alle hier genannten Interessenten haben für ihre Gefolgschaft ein Verzeichnis mit Namen, Wohnort und der entsprechenden Strassensperre für die zur Verlängerung in Betracht kommenden Gefolgschaftsmitglieder aufzustellen, zu welchen sie die mit 31. Oktober ablaufenden Passierscheine beilegen.

Am 2., 3. und 4. November werden die Einzelausweise, welche ebenfalls am 31. Oktober ablaufen, verlängert, und zwar am 2. November von A—H, am 3. November von I—N, am 4. November von O—Z.

Vom Donnerstag, den 28. Oktober bis einschliesslich 6. November werden Gesuche für Ausstellung von neuen Passierscheinen in keinem Falle angenommen.

Ausgenommen sind nur Todesfälle.

*

Komanda mesta Ljubljane
RAZGLAS

Od četrtka, dne 28. oktobra dalje se bodo podaljševale propustnice za bloke v Ljubljanski pokrajini, katere bodo potekle z dnem 31. oktobra, kakor sledi:

Dne 28. oktobra ob 8. in pol uri za nastavljence in delavce podjetij, ki zaposlujejo preko 50 oseb.

Dne 29. oktobra za obrate preko 20 nastavljencev in delavcev.

Dne 30. oktobra za trgovske nastavljence in obrtnike, ki zaposlujejo več kot tri osebe.

Vsi zgoraj navedeni interesenti naj predložijo seznam oseb, stanovanje in blok, ki pride v poštev, kakor tudi zapadle propustnice.

Dne 2., 3. in 4. novembra se bodo podaljševale propustnice posameznikov, ki zapadejo z dnem 31. oktobra in sicer: dne 2. novembra od A—H, dne 3. novembra od I—N, dne 4. novembra od O—Z.

Od četrtka, dne 28. oktobra do vštevšega 6. novembra se prošnje za nove propustnice v nobenem primeru ne sprejemajo, izvzemši smrtne primere.

„Bili smo izigrani"

Razgovor z ujeto primorsko partizanko Olgo

Na dvorišču vojašnice domobrancev stoji tovorni avto. Naložen je z domobranci, s tremi ranjenci in z mladim dekletom prikupnega obraza. Mraz je in dekle se nekoliko trese, zakaj oblečeno je v kratko krilo in volneno bluzo, brez plašča. Pristopim v gručo domobrancev, ki so videti dobre volje. Smejejo se in postavljajo vprašanja. Dekle — Olga ji je ime — odgovarja z mirnim glasom. Glas, kretnje in vse obnašanje potrjuje resničnost njenih smiselnih odgovorov in izjav. Primorka je, iz Trsta. Prostodušno pripoveduje o partizanskem življenju.

»Po kapitulaciji Italije je po Trstu in po vsej Primorski završalo. Grmade ljudi so se zgrnile na ulice in veselo manifestirale. Mnogokje Slovenci in Italijani skupaj.

»Dobro,« jo prekinem, »toda kako so mogli Slovenci kar na mah pozabiti na Badoglijane, ki so prinesli toliko nesreče našim ljudem in so postopali z njimi včasih kar nečloveško?«

»Sama ne vem, toda tako je bilo geslo in ljudje niso dosti razmišljali. Vzeli so v roke puške, sestavljali oddelke in hiteli v hribe. Vneti agitatorji so strašili, da Nemec pokolje vse, kar mu pride pod roke. Politkomisarji so nas prepričevali, da so partizani zasedli z oklopnim vlakom Ljubljano. Nihče ni dvomil v to.«

»Kaj so vam govorili o nas?«

»Trdili so, da je tista bela garda pristopila k nam. Nekaj zagrizenih izdajalcev, ki niso bili za sodelovanje, da so pobili, ostali pa da se sedaj združeni borijo proti Nemcem. V resnici pri nas nismo imeli pojma o komunizmu, tudi na naših čepicah »triglavkah« nismo nosili komunističnih zvezd, temveč samo slovenske trobojnice.«

»Tudi mi imamo slovenske trobojnice na svojih šajkačah, seveda brez komunistične zvezde. Prav tako nosijo domobranci našo zastavo; in tudi na naših vojašnicah visi.«

»Za vse to mi nismo vedeli, politkomisarji so nam zadnje čase, ko smo prišli s Primorskega, govorili samo o domobranskih krvnikih in da je težko partizanu, ki pride tem rabljem v roke.«

»Kje so vas ujeli naši?«

»Na Dobravi, s tremi ranjenci, ki sem jih imela v oskrbi. K sreči sem mislila, da so partizani; če bi vedela, da je domobranska patrulja, bi streljala nanje in bi potem, če ne bi bilo izgleda za rešitev, ustrelila še sebe, zakaj preveč groznega so mi povedali o vas.«

»Ste bili z živili dobro založeni?«

»Imeli smo dosti, preveč mesa, le mnogokrat je bilo nesoljeno. Ko bi bilo še košček kruha zraven, bi bilo dobro.«

Nekdo iz gruče poišče takoj s smehom rešitev: »Potemtakem bi bilo najpametneje, da pridejo partizani k domobrancem: oni imajo dosti mesa, mi pa kruha. Oboji skupaj bi dobro živeli.«

Vsi se smejejo, nekdo pa pristavi, češ da te rdeče tiče prav dobro pozna in da ne kaže z njimi skupaj zobati prosa.

»Vas nič ne zebe, ko ste v sami jopici?«

»Ne, sedaj ne. Huje je bilo pred dnevi. Takrat sem sicer imela vojaški plašč, toda komandant mi ga je enostavno vzel. Ko sem se pritožila na raportu, je bil odgovor ta, da so me ošteli in premestili v drugo edinico.«

»Kaj ste delali ves čas partizanskega udejstvovanja?«

»Bila sem v Skriljah, kjer je bila kar velika partizanska bolnica. Imeli smo tudi sanitetske avtomobile, sploh je bilo vse motorizirano in smo se v glavnem le vozili.«

»Kako sodite na splošno o svojih rojakih?«

»Bili smo v zablodi, lahko trdim: izigrani. Toda kakor sem rekla, Primorska je zašla. Vendar morate razumeti njen dolgoletni položaj. Trdno sem prepričana, da se bo prav tako tudi hitro znašla in se povrnila na staro pot preteklosti, tako da bo spet vsem Slovencem v ponos, kakor jim je bila nekdaj.«

Po dvorišču prihaja dežurni poročnik in moram se posloviti. Rad bi zvedel še to in ono, a morda bo drugič več prilike.

Ljenko

* * *

„Partizani v Ljubljani!"

Ta vzklik se je izvil v torek opoldne iz sopranskega grla debelušaste gospe, ki se ji je že na pogled videlo, kako dobre zveze ima s črno borzo. Hitela je s psičkom na vrvici proti palači banke Slavije, starejši mož s palico v roki, brržčas upokojenec, jo je začudeno vprašal: »Kaj pa je, kaj?«

»Kaj ne vidite? Partizani so tukaj!« In zasopla je hitela dalje proti oglu, s silo vlekla z seboj psička, ki je zaman skušal ubrati svojo pot, in mrmrala je sama pri sebi: »Saj sem vedela, da bodo prišli!«

Pri tramvajskem postajališču se je ustavil vod vojakov. Na pokrivalih imajo rdeče komunistične zvezde — res so partizani. Meščani jih z začudenjem ogledujejo, oni pa so vidno dobre volje in eden med njimi se oglasi: »Le oglejte si nas. Pravi smo, vendar le predstaža. Kmalu pojdemo še po druge.«

Ko ustavi tramvajski voz in stopajo partizani vanj, zdihuje sprevodnik, kam naj jih dene. Šale in zbadljivke, tudi kakšna zabeljena vmes, padajo sem in tja. Ljudje v vozu in na ploščniku so radovedni, kako in kaj, in končno jim ustreže brkat partizan:

»Bili smo v partizanskem bataljonu v Škofljici, našemu oddelku je poveljeval 19 leten partizančič. Sinoči so nas poslali na patruljo, pa se nismo več vrnili. Vseh 13 nas je šlo k domobrancem na Rudniku in vdali smo se komandantu, tukajle poročniku Cvetkoviču. Če nam bo dovolil, se bomo vrnili in pripeljali še ostali bataljon. Skoro vsi so prisiljeni partizani, kakor smo bili mi. Vsi si želijo, da bi bili rešeni. S seboj bomo privedli tudi tiste partizančice, ki so nam ukazovali. Mar ni tako, gospod poročnik?«

Častnik se zadovoljno smehlja. Stražnik, ki stoji na križišču, pozdravi in tudi njemu gre na dobrovoljen smeh. Sprevodnik potegne za usnjeni trak pod stropom, od spredaj se oglasi voznikov zvonec in tramvaj odpelje.

Ljubljančani so bogatejši za prav poučno in značilno »senzacijo«.

Tramvajski promet k Sv. Križu

Ljubljana, 27. oktobra

Zaradi praznikov mrtvih bo v soboto 30. t. m. popoldne vozila proga »1« k Sv. Križu mimo magistrata po Poljanski cesti, mimo Sv. Petra, po Jegličevi in Šmartinski cesti k Sv. Križu in nazaj po isti poti v Zg. Šiško. V nedeljo 31. oktobra in na praznik Vseh svetih v ponedeljek 1. novembra bodo vozile k Sv. Križu ves dan vse proge takole: **Proga »1«** iz Zg. Šiške mimo magistrata po Poljanski cesti, mimo Sv. Petra, po Jegličevi in Šmartinski cesti k Sv. Križu in nazaj po isti poti v Zg. Šiško. **Proga »2«** nespremenjeno iz Most mimo Sv. Petra, po Poljanski cesti, mimo magistrata, glavnega kolodvora po Šmartinski cesti k Sv. Križu in nazaj po isti poti. **Proga »3«** od Rakovnika mimo magistrata ter po Poljanah k Sv. Križu ter po isti poti nazaj na Rakovnik. **Proga »4«** z Viča mimo glavnega kolodvora k Sv. Križu ter po isti poti nazaj na Vič.

Na Vernih duš dan v **torek 2. nov.** bo ves dan k Sv. Križu vozila tudi proga »1« enako kot v soboto 30. oktobra, t. j. iz šiške mimo magistrata po Poljanski cesti, mimo Sv. Petra, po Jegličevi in Šmartinski cesti k Sv. Križu ter po isti poti nazaj v Zg. Šiško. Potnike vljudno prosimo, naj vstopajo pri zadnjih vratih, izstopajo pa samo pri sprednjih vratih, posebno jih pa še prosimo, naj ne stoje na zadnjem stopnišču, dokler je v vozu še kaj prostora. Vožnja na stopnicah je najstrožje prepovedana. **V nedeljo 31. oktobra** in na praznik **Vseh svetih v ponedeljek 1. novembra** se vozovi ne bodo ustavljali na postajališčih: Vilharjeva cesta, Savska cesta, Žale in Linhartova cesta.

Potnike znova naprošamo, naj imajo denar za voznino pripravljen ter ne zadržujejo sprevodnikov z iskanjem denarja po vseh žepih. Potniki, ki imajo mesečne vozne listke, morajo mesečne izkaznice sami od sebe pokazati sprevodniku, ne da bi jih moral sprevodnik šele pozivati in čakati, da se izkažejo. Sprevodniki imajo nalog, da takim potnikom, ki bi tega ne upoštevali, zaračunajo redno ceno.

Založba »PLUG« Vas vabi, da se kot reden naročnik naročite na njene redne knjige. Kot tak boste imeli **znaten popust.** Doslej so izšle: **Gelč Jontes »SREČA NA ČREPINJAH«, Herman Melville »BELI KIT«,** novembra in decembra pa izideta oba dela velikega romana **Jona Steinbecka »SADOVI JEZE«** kot izredno izdanje je pravkar izšlo umetniško ilustrirano delo **dr. Janka Lokarja »GOZDOVI IN VODE VABIJO« —**
Miklošičeva cesta 30 — tel. 44-42.

Počastitev 60-letnice pisatelja dr. Preglja

Sprejem pri predsedniku pokrajinske uprave

Ljubljana, 27. oktobra.

Predsednik pokrajinske uprave g. general Rupnik je počastil šestdesetletnico slovenskega pisatelja prof. dr. Ivana Preglja s pozornostjo, ki je jubilanta globoko ganila. Danes, na dan pisateljeve šestdesetletnice, je povabil za 12. uro v svoj kabinet dr. Preglja z rodbino, predstavnike najvišjih kulturnih institucij in zastopnike naših dnevnikov. Prišli so med drugimi: rektor univerze dr. M. Kos, predsednik Akademije znanosti in umetnosti dr. Milan Vidmar, namestnik župana mesta Ljubljane, mag. generalni tajnik dr. Jančigaj, načelnik prosvetnega oddelka dr. L. Sušnik, predsednik Novinarskega društva R. Jurčec in drugi časnikarji; prisotni so bili tudi nekateri višji uradniki in funkcionarji pokrajinske uprave. Predsednik pokr. uprave g. gen. Rupnik je najprej sprejel jubilanta z družino, nato pa še ostale povabljence in je nagovoril pisatelja dr. Preglja s prisrčnim nagovorom, v katerem je dejal med drugim:

S plemenito lepo, vedno poetično svojo slovensko besedo ste ne samo nam, temveč v prevodih tudi drugim narodom tako v pesmi kot v prozi in drami odkrivali svojo globino ter nam ustvarili baročno razkošne umetnine — z genialnim razmahom in poletom svojega duha oživljali najvažnejše dobe slovenske zgodovine, — s svojimi Tolminci, reformatorji in drugimi Slovenci utrjevali vero v zdravje in zakoreninjenost Slovencev v našo prelepo slovensko zemljo, zlasti pa z vsemi svojimi deli bodrili slovenskega duha, naj z vero v Boga in domovino zaupa v srečnejšo bodočnost.

Izražajoč svoje priznanje in hvaležnost naroda, je g. predsednik izrekel jubilantu presrčna voščila in mu izročil še častno darilo. Dr. Ivan Pregelj se je ves ganjen zahvalil za pozornost in počastitev, nato pa je sprejel še voščila ostalih gostov. Ob 12.15 je bila končana prva literaturi posvečena slovesnost pri predsedniku pokrajinske uprave.

O Kasalovi Praktični statiki

(Praktična statika II. Osnovni pojmi za račun statično določenih konstrukcij. Izdal Zavod za beton in gradbeno mehaniko univerze v Ljubljani)

Komaj dobro leto je poteklo, kar je dr. Kasal izdal prvi del Praktične statike, kjer je obravnaval statično upetost, neprekinjenost in okvirnost železnih in železobetonskih sestavov. V sedaj izišlem drugem delu nadaljuje s podrobno obdelavo raznih osnovnih problemov gradbene mehanike, upoštevajoč mnoge v zadnjih letih uspele napredke in izpopolnitve v tej veji znanosti. Poglobljenju v napetosti in deformacije elementa slede obdelava

deformacije konstrukcije, zakon o virtualnem delu, Bettijev in Maxwellov zakon, upogibnice za vseh vrst naprezanj, vplivnice in ob zaključku splošni način za račun statično nedoločenih sestavov. Tudi izkušenemu praktiku nudi obravnavana tvarina mnogo novega ali vsaj izpopolnjujočega za dosedanje znanje. Tako omenjam n. pr. vzvoj, ki je pri sodobnem betonskem oblikovanju tudi za statika mnogo večje važnosti, kakor je bil nekoč.

Vso tvarino nam podaja otipljivo in lahko razumljivo, kakor to že poznamo iz njegovih dosedanjih knjig in pa predavanj v Inženjerskem društvu, kjer je znal še tako suhoparno snov nuditi živo in zanimivo. Primeri iz strokovnega dogajanja in priložene tablice ter grafikoni povečujejo uporabljivost in priročnost za dejanske primere pri gradbenem izvajanju. Tehniških risb, ki pojasnjujejo tekst, je 163.

Po vnanjosti je knjiga opremljena kakor dosedanja njegova knjižna dela, to je črna vezava z zlato obrezo. Tisk je pa tokrat primeren današnjim časom in majhni nakladi, — menda je izšlo samo 300 izvodov — litografiran strojepis. Izvršen je tako mojstrsko, da skoro ne zaostaja za stavljenim tiskom. Velike črke so morda še prav dobrodošle onemu, ki ga pešanje vida pričenja spominjati, da mu tečejo leta.

Medtem, ko je Kasal spisal dosedanja knjižna dela v srbohrvaščini, saj so bila uporabljena po vsej bivši Jugoslaviji, je sedanja knjiga podana v lepo tekoči slovenščini. Jeziku je posvetil veliko pozornost, vendar bi opozoril glede posameznega strokovnega izrazja, ki bi se dalo pri prihodnji knjigi še izboljšati. Je namreč mnogo izrazov, ki jih ponašujemo pod vplivi preteklosti podzavestno v obliki in s končnicami, tako da ostanejo vnanje tuji. Tako n. pr. ne bi pisal »elasticiteta«, nego boljše »elastičnost« ali pa prav po naše »prožnost«. Potem »intenziteta«, boljše »intenzivnost«. Nadalje namesto »upogibna linija« kar »upogibnica«, da ostanem dosleden »vplivnici«, »momentnici«, »tlačnici« itd. »Temeljni sistem« (Grundsystem) bo po naše »osnovni sistem« ali »osnovni sestav«. »Linearni raztezek«, bo morda boljši »vzdolžni raztezek«. Nadalje »kontinuirni«, — »neprekinjeni«, »lamela« — »rezina«, »scharf gebrannt« bo slovenski »močno žgan« in nikakor ne »ostro žgan«. V naših šolskih fizikah najdemo izraze: torzija — zasuk ali vzvoj, nateg (če je trenutno stanje), boljše teg, tezni (ki znači trajno stanje), simetrija — somernost, dimenzija — izmera, če ne znači pojma merske dimenzionalnosti. Itd.

*

Ko sem izpolnjujoč tovariško dolžnost, napisal tole poročilo, sem se spomnil, da je dr. Kasal svoje novo knjižno delo dokončal prav v času zopetne desetinske preokretnice svojega življenja. Šesti križ bo dosegel. Zato naj mi ne zameri, če ob njegovi življenjski obletnici dopolnim poročilo še s kratkim poudarkom njegovega kulturnega pojava med nami.

Bilo je pred nekoliko več ko 30 leti, ko je letos umrli direktor inž. A. Klinar urejeval in izpopolnjeval stavbni urad pri Kranjskem deželnem odboru. Deželni odbor je bil tista leta poln zasnov in odločnosti za izvajanje raznih javnih del. Slovencem pa je takrat jako primanjkovalo tehničnih moči, predvsem inženjerjev. Zato so vabili na pomoč mlade češke rojake, od katerih se jih je mnogo odzvalo. Med njimi je bil tudi takrat 24letni Kasal.

Ne vem, kako bi bolj pravilno rekel, da je imel posebno srečo on, ko so ga dodelili kot statika oddelku za mostove, ali bi bilo bolje reči, da je imel deželni stavbni urad srečo, da je za tako mesto naletel prav na osebo kot je dr. Kasal. Pričel je z vnemo projektirati in nadzorovati vrsto mostov po Dolenjskem in Gorenjskem. Zasnoval in preračunal je takrat toliksno število mostov, kakor se potem to ni ponovilo dolgo dobo. Takrat so nastali mostovi čez Savo, čez Soro pri Škofji Loki, v Poljanski dolini, impozantni mostni obok v Črnomlju in tudi krasni bohinjski most pri Sv. Janezu, ki je sicer bil dograjen šele po končani svetovni vojni, a je bil takrat od njega projektiran. Poleg obilnega uradnega dela je tiste čase pripravljal disertacijo in bil promoviran.

Takoj po svetovni vojni mu je postalo delovno polje v uradu pretesno in je ustanovil prvo domačo specialno gradbeno podjetje za beton in železobeton. Do onih časov so bila taka dela pri nas sorazmerno redka in so jih izvrševala podjetja izven naše dežele kot na pr. Ast & Comp., Rella-Neffe, Redlich-Berger, Faleschini itd. Kmalu po ustanovitvi naše univerze je bil dr. Kasal pozvan za profesorja tehnične fakultete, opustiti je moral zato podjetništvo in posvetil je svoje delo samo tehnični pisarni in šoli. Mnogoštevilni projekti in zgradbe spominjajo na to dobo; omenjam samo statiko stolnice sv. Marka v Beogradu, prve železobetonske čiste skelete v Ljubljani pri palačah Dunav, Viktorija in uradniškega posojilnega konzorcija, most čez Savo pri Bledu itd. Zadnja leta pred 1941 se je doma manj udejstvoval, pač pa zato v južnih delih Jugoslavije, kjer so ga spoznali po njegovem prvem in najbolj razširjenem knjižnem delu »Armirani beton v teoriji in praksi« in ga tudi večkrat vabili, posebno ministrstva, za eksperta pri raznih tehničnih problemih.

Njegova stolica za gradbeno mehaniko in ojačeni beton na tehniški fakulteti je bila znana prav zaradi njega in je vidno prekašala ono v Zagrebu in še bolj beograjsko. Nedvomno spada dr. Kasal med one vseučiliške profesorje, ki ugledu univerze s svojo osebnostjo prispevajo, v razliko z onimi, ki se puste dvigati z imenom univerze.

Zavedajoč se, da svoje dolžnosti kot profesor univerze ni izpolnil že s samimi predavanji in izpiti, temveč, da ima v tem svojstvu do naroda še širše obveznosti, se je v zadevah strokovnih vprašanj mnogo javno udejstvoval. Posebno kot predavatelj v Inženjerskem društvu, kjer je obravnaval važne, slučajno aktualne zadeve, kakor na pr. predloge novih tehniških zakonskih osnutkov, tehniških norm, nove napredke tehnične znanosti, predvsem statike in betona. Z živahnim pripovedovanjem je znal pri takih predavanjih sprožiti potrebno debato, ki je pripomogla k popolnejši dozoritvi razpravljane snovi.

Že precej zgodaj je nastopil kot strokovni pisec. Seveda sprva s krajšimi članki v strokovnih revijah. Spominjam se na tako razpravo, ki sem jo videl že l. 1913 v »Vjestih inžinjera i arhitekta u Zagrebu«. Kasneje se je večkrat javil v Tehničnem listu. S pisanjem knjižnih del je pričel šele pred 14 leti, ko si je nabral že bogatih strokovnih izkustev. Menda bo prav to vzrok, da nudijo njegova knjižna dela mnogo res originalnih pročub in niso zgolj izpiski ali prevodi iz tujejezične strokovne literature, ker se pač more opirati na prakso. Originalen je tudi njegov način, kako zna oblikovati in dojemati delovanje sil in raznih statičnih dogajanj in pogojev v elegantni matematski obliki. Svojstven mu je njegov način podajanja v strokovnih spisih, kjer vsakokrat veže teorijo s konkretnimi, za prakso takoj zagrabljivimi podatki, lastnost, ki jo navadno pogrešamo v tuji strokovni literaturi. Nemalo je treba to popolnost pripisati njegovi marljivosti in vztrajnosti, ki ju je koncentral skoraj samo svoji stroki. Visoko stopnjo specializacije je dosegel najbrže prav zato, ker se vse njegovo žitje in bitje giblje skoraj samo v mehaniki in betonu. Tej njegovi obliki in popolnosti je bržčas mnogo prispeval tudi njegov realistični študij, saj vidimo, da so naši najodličnejši inženjerji, ki so se najboljše uveljavili tako v dejanski praksi, kakor tudi v teoriji, kot profesorji ali v konceptno upravni smeri, prav absolventi realčnega študija.

Življenje poklicnega statika navadno ni najprijetnejše. Vezano na samo trdo in premnogokrat nehvaležno delo, ostane neopaženo okolici, ki ga mnogokrat celo ovira. Če naj statik uspeva, mora biti skrajno potrpežljiv, vztrajen, drzen in borben. Kajti v zasnovi mora tvegati; seveda računati mora, da ne prekorači meje. Boriti se mora neprestano in to proti mrtvim paragrafom predpisov, ki — če jih neugodno tolmačijo — mnogokrat niso v skladu s stvarnostjo in ovirajo potrebo napredka. Boriti se mora proti neredko izrojenim zamislim arhitekta, da spravi njegovo estetsko zahtevo v sklad s stvarno statično potrebo. Boriti se mora proti izvajajočim podjetjem, ki skušajo v preveliki vnemi za dobičkom odstopiti od pogojev, ki so bili stavljeni v računski zasnovi. In končno mora nastopati tudi proti tu in tam, čeprav morda podzavestno in nehotno se pojavljajoči stanovski zavisti, ki skuša ovirati drznost in napredek zamisli. To bo najbrž vzrok, da je statik kmalu živčno izčrpan.

No, doktor Kasal je po prirodi toliko flegma, da ga vse to ne ovira in ne ubija. Najbrž ta njegova lastnost in pa njegovo redno, vedno enakomerno življenje povzroča, da se mi zdi, odkar ga poznam, vedno enak. Od jutra do večera pretiči v svoji delovni sobi, polni domačnosti, v mansardi poslopja tehnične fakultete, kjer snuje, računa, s strojem koreni, množi, deli ter svoje delo samo prekine s kratkim skokom k južini in opoldanskim odmorom. Koliko je vztrajen, odločen in marljiv, izpričuje že samo dejstvo, da je znal celo v sedanjem vojnem času premagati težkoče in je izdal že drugo svoje knjižno delo. Medtem pa že pričenja tretji del Praktične statike.

Tehnika betona in železobetona je pri Slovencih danes na višini. Velik doprinos k temu je prispeval prav dr. Kasal. Za njegov prispevek k razvoju naše gradbene tehnične kulture, za vse njegovo strokovno in znanstveno delo naj nam bodo te vrstice v priznanje in zahvalo ter v vzpodbudo k nadaljnjemu delu. **Ing. —ik.**

Kultura

Zbornik Prirodoslovnega društva

V knjigi na 144 straneh je izšel te dni 3. zvezek **»Zbornika Prirodoslovnega društva«.** Že prejšnja dva zvezka sta pokazala pot in označila namen: Zbornik hoče biti izrazito znanstven organ danes že dokaj širokega kroga domačih prirodoslovcev. V prvem zvezku, ki ga je uredil še pokojni Pavel Grošelj, so bili objavljeni referati s sestanka naravoslovcev l. 1938 in P. Grošelj je začel sestanek prav kakor zbornik z odlično spisanim pregledom dosedanjih prirodoznanskih prizadevanj med Slovenci. Gradivo tega zvezka je razdeljeno v šest strokovnih skupin in združuje 28 avtorjev in referatov, med njimi prva imena v naših prirodnih vedah. Gradivo se tiče večidel naših tal, naše favne in flore, naših problemov in pojavov, izsledki pa izpričujejo slovenska proučevanja in dognanja. Drugi zvezek sta uredila Marij Rebek in Božo Škerlj. V njem je prišlo do besede približno toliko avtorjev kakor v prvem: fiziki in tehniki, kemiki, geologi in mineralogi, botaniki, zoologi, medicinci.

Tretji zvezek, ki tudi v sedanjem času potrjuje in uveljavlja voljo slovenskih naravoslovcev do znanstvenega dela, so uredili Alija Košir, Anton Peterlin in Marij Rebek. Uredniki pravijo v uvodu, da so hoteli podati **»prerez raziskovalnega dela naših prirodoznanstvenikov za dobo zadnjih dveh let«.** V tem zvezku so dali sodelavci nekoliko koncesije širšemu krogu razumništva. Odbor jih je namreč naprosil, »naj sestavijo svoje prispevke tako, **da bodo zanimali nakazani problemi in njih rešitve tudi nestrokovnjake,** ter jih opremijo po potrebi s posebnim, poljudno spisanim uvodom«. Po nekrologih botaniku Pavlinu, naravosl. polihistoru Seidlu in onkologu Cholewi se vrsti 21 razprav, donesek enakega števila avtorjev. V prvi skupini obravnava A. Král geomehanske probleme na ozemlju Ljubljane, A. Kuhelj dimenzioniranje lesenih nosilcev v letalstvu, A. Peterlin obliko nitastih molekul v razredčeni raztopini, A. Strojnik vzdolžno statično stabilnost puščičastih kril, Lujo Šuklje pa fizikalne spremenljivke v preračunu deformacij temeljnih tal. Matematikom, fizikom in tehnikom slede kemiki. Marta Blinc poroča o biokemičnih preiskavah nekaterih mikrobov, S. Jenčič o sistemih krezol-milo voda, M. Rebek o nenasičenih organskih molekulah in vezavnih postulatih, M. Samec objavlja nove doprinose k poznavanju škroba, L. Žagar pa se bavi z amilofosforno kislino. V skupini geologov in mineralogov se oglašata z doneski, tičočimi se gorenjskih tal, L. Dolar-Mantuanijeva in Ivan Rakovec. Botaniko zastopajo z rezultati svojih raziskavanj A. Budnar-Lipoglavškova, J. Lozar in M. Wraber. Zoologe predstavljata J. Hadži in Fr. Mihelčič, v medicinski skupini pa poroča A. Košir o rakovi matični celici, D. Leskovšek o fizikalno-kemični preiskavi z ultravijoličnimi žarki obsevane krvi, H. Pehani pa o razvojnih procesih v embrionalnih transplantatih.

Prispevki teh domačih raziskovalcev so tehten dokaz, da v svojih laboratorijih, institutih in zasebnih študijskih delavnicah neumorno nadaljujejo delo, ki ima v slovenskem kulturnem krogu že lepe tradicije. Vse, kar so napisali v tem zborniku, ima tehten pomen za njihove stroke; drugo vprašanje je, ali je vsem uspelo, zainteresirati za svoje specialne probleme širši razumniški krog. Toda naš razumnik bo zatrdno ponosen na ta novi dokaz slovenskih znanstvenih prizadevanj in bo knjigo z zadoščenjem uvrstil v svojo knjižnico. Kronistično še omenjamo hvale vredno skrb za lep jezik, pri čemer je sodeloval jezikoslovec dr. Kolarič.

Gluckova opera »Orfej in Evridika«

Mojstrsko delo C. W. Glucka, opera »Orfej in Evridika«, je bila po uspehu v prejšnji sezoni ponovno uvrščena v abonmajski repertoar. Torkova prva predstava v tej vrsti je dokazala, da je občinstvo sprejelo s toplim zanimanjem ta prelepi in plemeniti glasbeni izraz časa, ki se v tolikih rečeh razlikuje od našega. Ko poslušamo Glucka, kakor se izraža zlasti v tem, malone že oratorijskem opernem delu, obnavljajočem z neko pobožnostjo antični motiv, se nam zdi, da postajamo sami boljši in srečnejši, pomirjeni v duši, za hip prevzeti od lepote, ki je šla skozi nas kakor osvežujoč veter čez plan. Gluckova glasba je umetniško premočna, da bi šla mimo srca današnjega poslušalca, četudi so mu že oddaljene čustvene in umstvene vrednote, ki jih je človek prejšnjih časov, še mnogo bližji svetu klasičnega mišljenja, združeval s postavami in simboli antičnega bajeslovja, s prividi Elizejskih poljan in mračnih pokrajin »sveta senc«. Nad snovjo zmaguje tudi in zlasti še v tem primeru muzika: lepa in ubrana, polna tonov, ki segajo v srce in dvigajo duha.

Sedanja uprizoritev je samo ponovitev tiste, ki je imela premiero v marcu 1942 in veljajo za njo tudi tokrat premišljene in strokovno dognane besede, ki jih je napisal v »Jutru« prof. M. Lipovšek in ki jih navaja »Gledališki list« v 4. številki operne izdaje. V režiji C. Debevca, pod taktirko D. Žebreta, v scenični obdelavi ing. Franza in koreografski pripravi P. Golovina ter ob zbornem vodstvu Sama Hubada je opera »Orfej in Evridika« nekako izčrpala naše možnosti in postala predstava, ki v nekem smislu reprezentira slovensko podajanje Glucka. Posebne omembe je seveda vredna zasedba: ga F. Golobova, ki je kot Orfej prevzela pevsko in igralsko težišče te opere, je na višku svoje zmogljivosti. Njen krasni glas, poln tople barvitosti, se ubrano zliva z Gluckovo muziko. Nasproti Orfejevemu žgočemu hrepenenju, ki z milostjo bogov premaguje same temine podzemlja in privede čarobnega pevca na blažene Elizejske poljane, stoji kakor cvetoče pomladno drevo nežna Evridika, ki jo z osvajajočim uspehom poje K. Vidalijeva. Tretjo solistično partijo — Amorja — poje tudi zdaj Ivanka Ribičeva.

Rednega gledališkega gosta utegnejo zanimati »Obiski«, ki jih je začel objavljati C'ril Debevec v »Gledal'škem listu«, nadaljujoč tradicijo Izidorja Cankarja. Seveda so to obiski pri gledaliških ljudeh in prva je na vrsti operna pevka Golobova.

Kronika

* **Najvišje odlikovanje** je prejel iz Führerjevih rok korvetni kapitan Wolfgang Lueth, poveljnik podmornice. Kakor smo poročali, so mu bili za izredne uspehe na vožnjah proti sovražniku podeleni letos 9. avgusta briljanti k hrastovemu listu in mečem viteškega križca. Ko je bil Lueth zdaj sprejet pri Führerju, je veliki admiral Dönitz izdal posebno dnevno povelje na posadke podmornic, kjer navaja, da je Lueth prejel najvišje odlikovanje po vrnitvi s 15. vožnje proti sovražniku. Od prvega dne vojne je bil neprestano na preži in se je izkazal v najvišji meri v vseh fazah podmorniške vojne ter si je z izredno odločnostjo kot prvi nemški pomorščak pribril briljante.

* **Nov vozni red** bo v Nemčiji uveljavljen v noči od 31. oktobra na ponedeljek 1. novembra. V veljavi ostane do 7. maja 1944.

* **Uvedba arabščine v Libanonu.** Libanonski ministrski predsednik Riad Solh je najavil spremembo ustave v tem smislu, da bo arabščina namesto francoščine edini uradni jezik.

* **Keltske nasebine v Španiji** so že dolgo znane, zdaj pa so jih jeli pridno izkopavati na hribu Bernorio v pokrajini Valenciji. Našli so že vrsto dragocenih železnih kaset iz druge keltske železne dobe. Vse izkopanine bodo zbrane v krajevnem muzeju. Izkopavanja omogočajo obširen vpogled v zgodovino keltskih rodov v Španiji, zlasti pa pojasnjujejo način njihovega utrjevanja v davni dobi.

* **Salon za televizijo v Parizu** so odprli te dni v Vseučiliški ulici. Salon je namenjen široki javnosti, ki zdaj dan za dnem občuduje televizijske oddaje glasbenih, plesnih in gledaliških prireditev. Napredek televizije je zelo velik. Seveda pa je še treba premagati razne težkoče, kajti slike deloma še spominjajo na otroško dobo nemega filma. Ni pa dvoma, da bodo vse te težkoče gladko premagane in da bo televizija po sedanji vojni vzbujala še mnogo večje zanimanje kakor pred leti zvočni film.

* **32 smrtnih obsodb na Siciliji.** Zaradi obtožbe, da so ogražali neki angleški prevoz čet, je bilo 32 Italijanov s Kalabrije, med njimi več žensk, obsojenih pred angleškim vojnim sodiščem na Siciliji na smrt. Nadalje poročajo nemški listi, da so nastale v Južni Italiji demonstracije proti Anglosasom. V Brindisiju in nekaterih drugih mestih so Anglosasi streljali s strojnicami na demonstrante, med katerim je več mrtvih in ranjenih.

* **Sto tisoč min** je doslej položil neki nemški pionirski bataljon ob Rokavskem prelivu, s čemer je izredno ojačil odporno silo ondotnega trdnjavskega pasu.

* **16 letni mladeniči vstopajo v ameriško mornarico.** Po sporočilu vrhovnega poveljstva severnoameriške vojne mornarice je starostna doba za službo v mornarici znižana od 18 na 16 let.

Iz Ljubljane

Predavanje o Goetheju kot naravoslovcu

V torek zvečer je priredil ljubljanski lektorat Nemške akademije predavanje univ. prof. dr. Riharda Zupančiča z naslovom »Goethes naturwissenschaftliches Denken«. Predavanju so prisostvovali tudi nekateri zastopniki oblasti, predvsem zastopnik predsednika pokrajinske uprave, dalje nemški generalni konzul dr. Müller, hrvatski konzul proo. Baljić, zastopnik komandanta mesta, mestne občine in radijske postaje. Prisotne je pozdravil vodja lektorata prof. dr. H. Swoboda in izročil besedo predavatelju, ki je v enournem predavanju, razodevajočem obsežno erudicijo in temeljito poznanje Goethejevega dela, orisal poslušalcem naravoslovno mišljenje velikega pesnika. Znano je, da je bil Goethe na svoje naravoslovne spise bolj ponosen kakor na pesniško delo. Predavatelj je z mnogimi zanimivimi podatki osvetlil začetke Goethejevega zanimanja za naravoslovne vede, potem ko je kot mladi mož premagal takrat modni astrološki in magični misticizem in ga nadomestil z novimi znanstvenimi nazori in metodami, uvajajočimi metodično opazovanje in smotrno preujevanje naravnih pojavov. Predavatelj je opozoril na vlogo, ki so jo imele pri razvoju Goetheja kot naravoslovca botanične študije po Lineéjevi sistematiki, posebej še njegovo morfološko zanimanje za rastline. Pripovedoval je o njem kot kemiku, dalje o razvoju Goethejeve naturne filozofije z njeno izrazito idealistično težo o prafenomenu vseh naravnih pojavov, s posebnimi pogledi na metamorfozo in na entelehijo. Po vrednotenju Goethejevih naravoslovnih spisov, zlasti še njegovega čisto zgrešenega traktata »Farbenlehre«, je učeni predavatelj z raznimi citati dokazal, kako blagodejno je Goethejevo naravoslovno mišljenje oplodilo njegovo pesniško stvarjalno delo. Znanstveno zasnovano in formalno lepo podano predavanje je zbudilo živo zanimanje pozornih poslušalcev.

* * *

u— **Dve sestri obenem na mrtvaškem odru.** Poročali smo že, da je v Ljubljani, v Vegovi ulici, umrla mestna učiteljica **Fani Lundrova.** Pokojnica je živela v p. pri svoji sestri Karli vdovi Stresovi. Bila je hči pokojnega nadučitelja Frana Lundra na Rakl, kjer je sama dolgo učiteljevala, dokler ni bila imenovana za mestno učiteljico na dekliški osemrazrednici pri Sv. Jakobu v Ljubljani. Tu je po 35 letnem službovanju stopila v pokoj. Lani februarja je še doživela svoje 70. leto, potem pa po silnem razburjenju zaradi neke pomote sredi noči zaèela naglo hirati in je v ponedeljek popoldne izdihnila. Ista ponočna pomota je postala usodna tudi njeni mlajši sestri, 63 letni **Karli Stresovi,** bivši poštni uradnici v Ljubljani, vdovi po nadučitelju. Porušeni živci so bolehno ženo vrgli na postelj in tako sta ležali dve smrtno bolni sestri skupaj in končno skupaj umrli. Karla Stresova je izdihnila nocoj, ko je v sosednji sobi ležala sestra Fani na mrtvaškem odru. Tako je šel včeraj, v sredo ob 15., Fanin zadnji izprevod na pokopališče na Viču, danes pa pojde Karlin istotjakaj, kjer počivata že njun oče in mati Franja, rojena Govekarjeva. Obitelji in sorodnikom tudi naše sožalje!

u— **Nova grobova.** Po dolgem in hudem trpljenju je preminila učenka 3. razreda 2. ženske realne gimnazije gdč. **Vlasta Wohinz.** Za njo žalujeta oče, mati in drugo sorodstvo. Na zadnji poti jo bodo spremili v četrtek ob 15. iz kapelice sv. Andreja na žalah na pokopališče k Sv. Križu. — V Zagorju ob Savi je umrl zdravnik dr. **Tomo Zarnik.** K večnemu počitku bodo rajnkega spremili v četrtek ob pol 16. na župnijsko pokopališče v Zagorju. — Pokojnima naj bo ohranjen blag spomin, užaloščenim svojcem pa izrekamo naše iskreno sožalje!

u— **Petdesetletnico** praznuje danes v krogu svoje ženke Milje in sinov-dijakov Staneta in Saše Stane Stanič, progovni nadzornik na dolenjskem kolodvoru. Rodom iz Kanala ob Soči je ohranil vse značilnosti svojih staršev: pridnost, delavnost, ljubezen do zemlje, vrta, malih živali in čebelic, kar mu je v odmoru za oddih. Naročnik vseh naših listov je ljubitelj lepe knjige, kar priča njegova izbrana **knjižnica.** Priljubljen in spoštovan je od svojih predpostavljenih, enako od njemu podrejenih. Njegova roka in srce sta vedno odprta za vsakogar, ki išče pri njem pomoči in nasveta v težkem položaju. Možu-poštenjaku želimo, da bi v trdnem zdravju dočakal mnogo zadovoljnosti v svoji družini, ob cvetočih gredah in polnih panjih.

u— **Najvišje prodajne cene za cvetje** je po odredbi pokrajinskega predsednika odobrila pokrajinska uprava takole: domače krizanteme v šopkih po 8 komadov 4.50 lir za šopek; pri vrtnarjih vzgojene domače krizanteme po velikosti 3 do 5 lir komad; brez umetnega vrtnarenja vzgojene domače krizanteme po 3 lire za komad; mahonijeve vejice do 50 cm dolge po 0.50 lire; nad 50 cm dolge mahonijeve vejice po 1 liro komad; kmečki zeleni venci, navadni po velikosti 3 do 5 lir komad. Cene se razumejo za blago na stojnicah, cenik pa mora biti kupcem vidno nabit v prodajnem prostoru. Prekoračenje teh najvišjih cen bo kaznovano po uredbi o cenah v zvezi z naredbo od 26. jan. 1942, »Službeni list« št. 8/42.

u— **Tvorniški objekt »Sekoteksa« pod streho.** V Zgornji Šiški, blizu ceste, ki gre od remize proti gozdiču v Klečah, so letos poleti zapeli krampi in lopate. Začeli so pripravljati ozemlje in kopati temelje za novo tvorniško zgradbo tekstilne stroke. Poslopje gradi »Sekoteks«. Stavbna dela so napredovala tako daleč, da je precej dolgo poslopje, zasnovano v železobetonu, dozidano in tudi pokrito. Tvornica je na oko prav čedna, svetla in prostorna, k nji pripadajoče ozemlje pa ji jamči razvoj tudi za primer, če bo treba podjetje razširiti. Če pojde vse po sreči, bo zgradba do božiča toliko dogotovljena, da bo kmalu nato omogočeno obratovanje.

Za zaščito pred letalskimi napadi morajo biti podstrešja v notranjem okolišu mesta popolnoma izpraznjena. Hišni starešine naj jih večkrat pregledajo, če so gospodarji in stanovalci ustregli tem predpisom.

u— **Vremenski preobrat** smo doživeli v noči od torka na sredo. V torek čez dan je bilo še prijetno toplo in sončno vreme. Zabeležili smo 20.4 stop. C. Popoldne pa je začel veter zganjati oblake. Noč je bila južna, neprijetno mlačna. Barometer je ponoči padel na 761 mm, proti jutru pa se je spet dvignil. Jutranja temperatura je bila 9.6 stop. C. Rahlo je deževalo in ej potem še vse dopoldne rosilo.

u— **Z otroškega igrišča.** Prejeli smo: Idilično sliko na tem prostoru izpopolnjuje tropa ovčic, ki se pasejo po igrišču in v okolici. Najmanjši imajo z njimi veliko veselje. Manj lepa slika pa je bila v ponedeljek v zgodnjih popoldanskih urah, ko je gruča mladih fantalinov, starih 8 do 12 let, podila živalce križem po igrišču in bližnjih travnikih, tako da so zbegane ovce divjale kot divje koze v pogonu. Sploh prihaja sedaj, ko se začenjajo šole, na igrišče nepoklicana mladina, ki dela škodo in moti mir. Treba bo poostriti nadzorstvo.

u— **Popravila potrebna ograja.** Na Hribarjevem nabrežju pri Čevljarskem mostu je pred prvo vrbo odstranjen prečni drog od ograje ter je nevarnost za mimoidoče, zlasti za mladino, da kdo ne omahne v strugo. Ustanovo, ki ji je poverjena skrb za varnost, prosimo, da poskrbi za popravilo ograje.

u— **Hišne starešine protiletalske zaščite** z izkaznicami št. 1200 do 1800 (številka je na desnem gornjem robu izkaznice) opozarjamo na obvezni sestanek, ki bo v četrtek, 28. t. m., ob 16. v frančiškanski dvorani. Tega sestanka naj se udeleže tudi zamudniki prvih dveh skupin, torej hišni starešine z izkaznicami od 1 do 1200.

u— **Obiščite razstavo Gorjupovih umetnijih del** v Šelenburgovi ul. štev. 1. Razstava bo trajala do 31. oktobra.

u— **Nesreče.** 6 letnega sinčka delavca Matevža Vajdo iz Ljubljane je električni tok ožgal po desnici. 60 letni mizar Ivan Rahne iz Ljubljane se je potolkel po glavi. V levico se je vsekal 17 letni dijak Branko Detela iz Ljubljane. 9 letna hčerka zasebnice Anica Štrukljeva iz Št. Vida nad Ljubljano pa si je pri padcu zlomila levico. Žrtev tramvajske nesreče je postala na Šmartinski cesti 75 letna posestnica Marija Kovačeva iz Ljubljane. Tramvaj jo je podrl in ji prizadejal precej hude poškodbe, tako da so jo morali prepeljati v bolnišnico.

u— **Ženska strokovna nadaljevalna šola za umetne in oblačilne obrti** se bo začela v četrtek, 28. oktobra. Zato naj vse učenke v četrtek ob 14 pridejo v šolo na Prulah, od tod bodo pa skupno odšle v meščansko šolo na Vič k rednemu pouku.

u— **Dentist F. Palovec** zopet redno ordinira od 9 do 12 in od 14 do 17. Kongresni trg 14.

u— **Strokovno nadaljevalna šola za stavbne obrti** znova sporoča mojstrom in vajencem, da se je začel redni pouk v poslopju IV. ljudske šole na Prulah. Pouk je vsak torek in vsak četrtek ob 13.30.

u— **Zadružna hranilnica v likvidaciji, Ljubljana, Dalmatinova ulica,** izplačuje od 1. novembra 1943 dalje ob uradnih urah svojim vložnikom na hranilno knjižico in tekočem računu 50 (petdeset) % kvoto.

u— **Vaš radio aparat** prodaste najhitreje in najbolje, ako ga izročite v komisijsko prodajo tvrdki EVEREST, Prešernova 44.

u— **Jezikovni tečaj vseh modernih jezikov za vse poklice po hitri metodi.** Dopoldanski in popoldanski tečaji. Vpisovanje dnevno na Miklošičevi cesti 22a/I, Delavska zbornica.

u— **Pomoč pri učenju nudimo dijakom(-injam) gimnazij in privatistom. Ljudskošolski tečaj.** Vpisovanje dnevno — **Lichtenturnov zavod — ali Miklošičeva 22a/I, Delavska zbornica.**

u— **Dijake-inje vseh srednjih, strokovnih in meščanskih šol** opozarjamo na neš specialni najuspešnejši pouk iz vseh zaželjenih predmetov. Ločeni oddelki po razredih in predmetih. Poučujejo gimnazijski profesorji. Vpisovanje vsakodnevno. Informacije: **Specialne instrukcije** za srednje šole, Kongresni trg 2. v šolskih prostorih Trgovskega učnega zavoda.

u— **Opozarjamo vse interesente Večernega trgovskega tečaja,** da bodo predavanja letos v zgodnjih popoldanskih urah, ko obrati počivajo, v posebnem oddelku pa tudi pozno popoldne, tako da je obisk predavanj vsakemu omogočen. Pouk iz vseh trgovskih predmetov. Vpisovanje do 31. oktobra. Informacije - prospekte daje ravnateljstvo. **Trgovski učni zavod, Kongresni trg št. 2/II.**

u— **Ni Vam treba čakati** v vrsti za popravilo Vašega radio aparata, ker ima tvrdka »Everest« veliko število najboljših mehanikov in Vam bo izvršila vsa popravila na Vašem radio aparatu strokovno, solidno in hitro. Poslužite se torej tehnične delavnice »Everest-servisa«, Prešernova ulica 44, s katero boste gotovo zelo zadovoljni.

u— **Opozarjajo se vsi imetniki nalivnih peres,** da ima tvrdka »Everest« še na zalogi rezervna peresca, ki so precizno izdelana iz najboljšega materiala ter docela odgovarjajo kakovosti zlatih peres. Na zalogi tudi specialna kopirna peresa za kopirno knjigovodstvo. Ljubljančani, pohitite, dokler traja zaloga! »Everest«, Prešernova ulica 44.

—u **Učbenik za angleški jezik,** ki ga je priredil univ. lektor prof dr. Janko Kotnik, bo izšel začetkom prihodnjega meseca v založbi knjigarne Tiskovne zadruge v Ljubljani. Kdor učbenik v imenovani knjigarni (Šelenburgova 3) v naprej naroči do 30. oktobra t. l., ga dobi za 50 lir.

u— **»Knjiga o džungli«,** slovito Kiplingovo delo, je pravkar izšla v založbi knjigarne Tiskovne zadruge, v prevodu Ivana Baukarta in v opremi inž. arh. Gasparija. Knjiga je posrečeno ilustrirana ter je nad vse privlačno čtivo za stare in mlade. Dobi se pri založnici v Šelenburgovi ul. 3 in v ostalih knjigarnah.

u— **Povest »Petrinka« Ivana Matičiča,** ki izide med letošnjimi Vodnikovimi knjigami, je močno in prepricevalno pripovedno delo, obravnavajoče za vsak narod tako važni problem zemlje in družine. Ljubitelji izvirne slovenske knjige, včlanite se takoj v Vodnikovo družbo!

u— **Podpornemu društvu za gluhonemo mladino v Ljubljani** je poklonil »Damski krožek« v Ljubljani 160 lir v počastitev spomina pok. ... Mevičeve. Podporno društvo se blagim darovalkam najsrčnejše zahvaljuje.

u— **Društvu »Dom slepih« v Ljubljani** so poklonili sostanovalci hiše Tabor 5 lir 100 (sto) v spomin na blagopokojno upokojeno učiteljico gospo Svetlič Ivanko, kot preostanek od venca. Iskrena hvala.

u— **Stvari iz šole pri Sv. Jakobu** naj ljudje, ki imajo še shranjene, takoj prineso nazaj v mestni šolski odsek v Turjaški palači v Gosposki ulici 15, ali pa jih naj tam takoj naznanijo, da se izognejo kazni za tatvino, ker so vsa imena znana.

Iz Gorenjskega

Stoletnico rojstva je te dni praznoval koroški kmetovalec Jožef Granig iz Zagorice v Zgornji Meljski dolini. Boril se je pri Kustoci, potem je bil dolga leta župan v domači občini. Ob stoletnici je bil deležen številnih čestitk.

Učiteljstvo velikovškega okrožja je prvič v tem šolskem letu zborovalo v Pliberku. Major Maier-Kaibitsch je govoril o borbi med nemštvom in slovanstvom, v kateri je južnovzhodna Koroška vedno stala v prvi fronti. Okrožni vodja Grum je predaval o vzgoji mladine na meščanskih šolah. Posebno zanimiva so bila izvajanja ravnatelja Srebrniga, okrožnega poročevalca za rejo svileprejk. Ravnatelj Bürger je podčrtaval zgledno delo kmetijske poklicne šole na Koroškem, vladni svetnik Gornig pa je razpravljal o šolskih vprašanjih.

Izredni sadjarski uspehi. Celovški dnevnik je pred dnevi zabeležil, da je neki sadjar v saškem mestu Zlezarju vzgojil jabolko, težko pol kg. Pa se je oglasila celovška družina Eggerjeva, kateri je uspelo, da je na komaj 1000 kv. metrov prostornem vrtu vzgojila enaka jabolka. Petletna jablana je letos rodila 20 jabolk v teži od 40 do 45 dkg. Razen tega ima družina žlahtno hruško, ki je letos rodila orjaški sad, težak 72 dkg. Družina ni vrtnarska po poklicu, marveč je zgolj s skrbnim delom dosegla take uspehe, ki kažejo, kako ugodna je koroška dežela za sadjarstvo.

Dve hudi prometni nesreči sta se primerili v Celovcu. 20 letna Gusti Wieserjeva je na prelazu prišla pod vlak in je bila na mestu mrtva. 54 letni nameščenec Šimen Koban pa je bil zadet od tramvaja in je obležal nezavesten. Leži v celovški bolnišnici.

Iz Hrvatske

Teden oboroženih sil. V času od 10. do 17. t. m. je bil v Zagrebu teden hrvatskih oboroženih sil. Otvoril ga je s svojim nagovorom po radiu vojni minister general Fridrih Navratil. Vse dni so se vrstile prireditve za vojake, ranjence in meščanstvo. Svečanosti je organiziral vzgojni odsek vojnega ministrstva s sodelovanjem znanih gledaliških in radijskih umetnikov. Tudi časopisje je hrvatskim oboroženim silam posvetilo celo vrsto člankov. Teden oboroženih sil se je končal z mimohodom zagrebških edinic, ki je bil v nedeljo, 17. t. m., ob 6. zvečer na Jelačičevem trgu.

Razstava hrvatskih umetnikov. V nedeljo, 10. t. m., je bila v prostorih Umetniškega paviljona v Zagrebu odprta tretja razstava hrvatskih umetnikov. Otvoril jo je prosvetni minister dr. Starčević. Na razstavi sodeluje 46 slikarjev in 10 kiparjev s 165 umetniškimi deli. Vstopnina na razstavo, ki bo trajala do 31. t. m., znaša 50 kun, za dijake pa 20 kun.

Nemški poslanik za Rdeči križ. Ob priliki tedna Rdečega križa je nemški poslanik v Zagrebu Siegfried Kasche izročil v roke predsednika hrvatskega Rdečega križa 30.000 kun kot svoj dar.

Rehabilitacija polkovnika Rolfa. Hrvatski listi so objavili Poglavnikovo odredbo, po kateri se ustaškemu polkovniku Tomislavu Rolfu vrača čin in je spet sprejet v ustaške vrste.

Zadušnica za Slavkom Paarom. Dne 8. t. m. je bila v Zagrebu zadušnica ob obletnici smrti domobranskega topniškega stotnika Slavka Paara, ki je umrl za ranami izpred Stalingrada.

Poštni promet s Splitom. Glavno ravnateljstvo za pošte, brzojav in telefon je objavilo: Dne 9. oktobra je bil vzpostavljen redni poštni promet s Splitom. Do nadaljnjega se morejo v Split pošiljati samo navadne in priporočene pisemske pošiljke.

Delovni čas v osijeških podjetjih. Zaradi štednje z električno je mestno poglavarstvo dovolilo trgovskim, obrtnim in industrijskim podjetjem, da imajo svoje poslovalnice odprte od 7.30 do 14.30.

Cena in žganja v Mostaru. Pred mesecem dni je mestno načelstvo izdalo nov cenik za pijače. Za vino je določena cena na debelo 160 in na drobno 200 kun liter. 25 odstotno žganje stane na debelo 410, na drobno pa 450 kun liter.

Veliko gob je letošnjo jesen tudi na zagrebškem trgu. Kmetje so na Zagrebški gori in okoliških hribih nabrali velike količine gob. Z ozirom na precejšnjo ponudbo so cene še vedno visoke, in sicer od 80 do 130 kun kg. Časopisi pišejo, da je bilo letos gob toliko, da jih je človek, ki pozna kraje, kjer rastejo, lahko nabral 20 do 30 kg na dan.

Žrebanje V. kola drž. razredne loterije se je pričela v soboto, 9. t. m., v novih prostorih na Jelačičevem trgu 3.

Oprostitev kazni, izrečenih od italijanskih sodišč v Šibeniku. Na predlog pravosodnega ministra je Poglavnik podpisal uredbo o oprostitvi kazni, izrečenih od italijanskih izrednih in vojaških sodišč v Šibeniku. Seznam, ki ga objavljajo zagrebški listi, vsebuje 122 oseb, ki so bile obsojene zaradi članstva pri subverzivnih organizacijah, zaradi posesti orožja, zaradi prekrškov vojaških predpisov in zaradi drugih prestopkov lažjega značaja

OKNO V SVET

— tako bi lahko imenovali

„JUTROV" RAZGLEDNIK

veliko sodobno časopisno publikacijo zabavne in poučne vsebine, ki bo izšla proti koncu leta

v velikem formatu in na 300 straneh.

V njej bo zbranega toliko zanimivega gradiva, da bo vsak čitatelj našel v zborniku **svoje NAJPRILJUBLJENEJŠE ČTIVO.** Od resnega do zabavnega, od zanimivega in poučnega do kratkočasnega berila: od leposlovja do tehnike, od potopisov do najrazličnejših zanimivosti z vseh področij človeškega ustvarjanja, od domačih do tujih zanimivosti,

vse boste našli v tem zabavnem in poučnem

PESTROPISU,

ki bo vsakogar presenetil po svoji zunanji opremi, velikem formatu in pisani vsebini.

„JUTROV" RAZGLEDNIK

bo vaš stalni in najboljši

PRIJATELJ.

Cena bo zmerna. — Podrobnosti o tem pozneje!

Podlago za domačo knjižnico

si najbolj poceni ustvarite, če se naročite na knjižno zbirko »Dobro knjigo«. Vsi njeni romani so taki, da jih boste radi vedno na novo jemali v roke. Vsak mesec izide po ena knjiga. Povprašajte v upravi »Jutra« in »Slovenskega naroda« v Narodni tiskarni.

Obvestila „Prevoda"

Razdeljevanje krompirja

Ljubljanski potrošniki si bodo nabavili od 28. oktobra do 2. 2. novembra po **1 kg krompirja na 1. odrezek nakaznice za krompir** pri naslednjih tvrdkah: Kmetijska družba (Novi trg 3), Kmetijska zadruga (Majstrova ul. 10), Nabavljalna zadruga drž. uslužbencev (Vodnikov trg), Jelačin Ivan (Napoleonov trg), Zaplatil Angela (Galjevica 9), Kačar Franc (Vodnikova cesta 87), Gospodarska zadruga (Bleiweisova), I. del. konzum, društvo (Kongresni trg), Skupna nabavna zadruga (Dunajska cesta 12), Jurčič (Dunajska cesta), Pezdir Ivan (Gradišče), Lunder (Rožna dolina), Drušković (Zelena jama), Marolt Karel (Trnovska), Mlakar Rudolf (Jernejeva), Jereb Rudolf (Glince), Nabav. zadruga usl. drž. železnic (Masarykova), Legat Anton (Miklošičeva) in Marinko Terezija (Prisojna).

Razdeljevanje jabolk

Od 28. oktobra do 2. novembra se bo razdeljevala prva pošiljka jabolk, in sicer samo za otroke do 18. leta starosti na odrezek A dodatne živilske nakaznice za mladino za mesec oktober, in sicer po **4 kg na osebo.**

Razdeljevale jih bodo naslednje tvrdke: Trgovci s sadjem na drobno, Kmetijska družba (Novi trg 3), Gospodarska zveza (Majstrova ul. 10), Kmetijska zadruga (Majstrova ul. 10), I. delavsko konzumno društvo (Kongresni trg), Gospodarska zadruga (Dunajska c. 9), Nabavna in prodajna zadruga drž. uslužbencev (Vodnikov trg), Nabavna in prodajna zadruga uslužbencev drž. železnic (Masarykova c.).

Poziv trgovcem

Vsi razdeljevalci racioniranih živil, to je trgovci, zadruge in peki mesta Ljubljane, morajo najkasneje do dne 2. novembra prijaviti Pokrajinskemu zavodu v Ljubljani, Novi trg št. 4, II., soba št. 14, točno stanje zalog z dnem 31. oktobra 1943 za naslednje blago: stara enotna moka, čista pšenična moka, ržena moka, ječmenova moka, koruzna moka, testenine, riž, olje, maslo, mast, slanina, sladkor. Prijava mora biti pismena, s podpisom in štampiljko tvrdke.

Nakazovanje bolniških dodatkov za november

Bolnikom, ki so po predloženih zdravniških spričevalih upravičeni dobivati posebne dodatke racioniranih živil, bo bolniški odsek mestnega preskrbovalnega urada meseca novembra delil bolniška nakazila vsako dopoldne od 8. do 11.45 ure samo v pritličju Turjaške palače v Križankah, Gosposka ul. 15, po naslednjem razporedu:

Od 2. do 9. novembra samo bolnikom, ki imajo pravico tudi za meso, tako da pridejo na vrsto v torek 2. novembra bolniki z začetnicami priimka A do D, v sredo 3. novembra z začetnicami E do J, v četrtek 4. novembra z začetnico K, v petek 5. novembra z začetnicami L do N, v soboto 6. novembra z začetnicama O in P, v ponedeljek 8. novembra z začetnicami R do T in v torek 9. novembra z začetnicami U do Ž.

Od 10. do 18. novembra drugim bolnikom, tako da pridejo na vrsto v sredo 10. novembra bolniki z začetnicami A do D, v četrtek 11. novembra z začetnicami E do J, v petek 12. novembra z začetnico K, v soboto 13. novembra z začetnicami L do N, v ponedeljek 15. novembra z začetnicama O in P, v torek 16. novembra z začetnicama R in S, v sredo 17. novembra z začetnicami Š do U in v četrtek 18. novembra bolniki z začetnicami V do Ž.

Od 19. do 27. novembra bo bolniški odsek delil nakazila za sladkor za dojenčke in bolnike, toda le na podlagi predloženih zdravniških spričeval, da pridejo na vrsto v petek 19. novembra upravičenci z začetnicami A do D, v soboto 20. novembra z začetnicami E do J, v ponedeljek 22. novembra z začetnico K, v torek 23. novembra z začetnicama L in M, v sredo 24. novembra z začetnicami N do P, v četrtek 25. novembra z začetnicama R in S, v petek 26. novembra z začetnicami Š do U in v soboto 27. novembra upravičenci z začetnicami V do Ž.

Zdravstveni zavodi, ki so upravičeni dobivati posebne bolniške dodatke, naj pošljejo po nakazila od **2. do 10. novembra samo popoldne.**

Bolniki, ki dobivajo dodatek mesa, naj s seboj prineso živilsko nakaznico za mesec november z odrezki za meso.

Opozarjamo, da sprejema mestni fizikat zdravniška spričevala za priznanje bolniškega dodatka živil samo od 1. do 20. v mesecu.

Reklamacij zamudnikov zaradi velikega navala ne bo mogoče upoštevati ter zato opozarjamo na ta razpored, ki se naj upravičenci po njem natanko ravnajo ter naj ga zato izrežejo in shranijo.

Gospodarstvo

Naredba o trgovini s sadjem

Smatrajoč za potrebno, urediti trgovino s sadjem, je šef pokrajinske uprave v Ljubljani na podlagi člena 1. razglasa vrhovnega komisarja z dne 20. septembra 1943, št. 1, izdal naslednjo odredbo z dne 26. t. m., ki je s tem onem stopila v veljavo:

Nakup in prodaja sadja (svežega in suhega), domačega pridelka in uvoženega, sta v Ljubljani dovoljena edino tvrdkam, ki imajo obrtno pooblastilo in dobé za to še odobrenje Prevoda.

Za prevoz sadja v količinah nad 10 kg je potrebno dovoljenje Prevoda.

Nadzorstvo nad trgovino in razdeljevanjem sadja vodi Prevod, ki se obenem pooblašča, da izda izvršilne predpise k tej naredbi.

Prekrški te naredbe kakor tudi izvršilnih predpisov, ki se izdajo na osnovi te naredbe, se kaznujejo z denarno globo 50 000 lir ali z zaporom do dveh mesecev. V težjih primerih se lahko združita obe kazni. Razen tega se v vsakem primeru odredi tudi zaplemba blaga.

Gospodarske vesti

— **Ureditev obmejnih posestnih odnošajev ob nemško-hrvatski meji.** V hrvatskih Narodnih novinah je bil nedavno objavljen poziv, lastnikom zemljišč v nemškem obmejnem območju glede prijave teh zemljišč. Po določbah nemško-hrvatske pogodbe z dne 16. aprila 1943 so zemljišča na nemški strani 15 kilometrskega obmejnega pasu med Savo in nemško-italijansko mejo, ki so bila last hrvatskih dvolastnikov, prešla 16. aprila t. l. v last nemške države. Prav tako, so prešla zemljišča nemških državljanov v hrvatskem obmejnem pasu v lastništvo Neodvisne Države Hrvatske. Izjeme veljajo samo za zemljišča v vzhodnem delu države med staro hrvatsko-štajersko in sedanjo hrvatsko-nemško mejo do madžarske meje ob Sotli. Zemljišča v okrožjih Trbovlje in Brežice so nemška oblastva že prevzela 5. julija, ostala zemljišča pa prevzamejo 1. decembra t. l., razen zemljišč v zapadnem odseku Drave do potoka Pošalitve, ki bodo prevzeta eno leto po končani vojni in jih zato lahko uživajo dosedanji lastniki. Vsi oni, ki bodo na ta način izgubili zemljišča na področju Štajerske bodo dobili odškodnino v naravi na področju Hrvatske. Popis in cenitev nepremičnin in premične imovine izvrši na mestu samem nemško-hrvatska komisija v Mariboru, pri čemer so lahko nazoči dosedanji lastniki. Zato so bili pozvani vsi dosedanji lastniki, ki so pripadniki Neodvisne Države Hrvatske in stanujejo ali imajo sedež izven Nemčije, da v 30 dneh prijavijo Zavodu za kolonizacijo v Zagrebu podatke o omenjenih zemljiščih.

SPORT

Sportniki na potovanjih v tujino

Nasprotniki v stadionu — zavezniki v boju

Berlin, 14. okt. DNB.

Spričo gesla o totalni vojni se je tudi nemški sport umaknil v ozadje ter se danes ljudje posvečajo telesnim vajam in prireditvam samo še toliko, kolikor so v telesnem ali duševnem pogledu vir narodove moči v boju za obstanek. Tako je s sportom že leto dni. V zadnjih tednih so ta načela prav tako ostala v veljavi, pač pa so nemški sportniki izkoristili ugodne prilike, ki niso zahtevale nikakih organizacijskih naporov, da so pomerili nemške moči v mednarodnih tekmah. Zakaj nedvomno je, čeprav so se nanj ozirali šele v drugi vrsti, da le mednarodno merjenje sil lahko obdrži lastne zmožnosti na primerni višini.

Da pa je to Nemcem uspelo, kaže pomemben neodločen izid nogometne tekme med reprezentanco mesta Berlina in slovaško državno enajstorico ter nepričakovano velik uspeh nemških lahkoatletov Bongena in Schlundta v boju proti močnim Madžarom na njih lastnih tleh. Ostali preizkusi nemških sil z drugimi narodi so bili: obisk na Švedsko potujočih madžarskih teniških igralcev v Berlinu, obisk bratislavske nogometne enajstorice v nemški prestolnici, kratko potovanje nemških nogometašev SK Dresdena v bližnjo Bratislavo in prijateljsko gostovanje nemških lahkoatletov na Madžarskem in v Rumuniji. Kot uspeh sploh niso pričakovali »zmage« v predvojnem smislu besede, ker so poslali na tekme le majhna odposlanstva, ki se nikakor ne morejo primerjati s prejšnjimi državnimi reprezentancami.

Primerjanje uspehov pa je postranskega pomena v primeri z važnejšo nalogo nemškega sporta, ki si jo je zastavil in tudi izpolnjeval že od nekdaj. Na velik propagandni pomen sportnih uspehov v tujini so bili Nemci že od nekdaj pozorni in tudi danes je sport najmanj tako važen kakor je bil v miru. Sport pogosto ustvarja prisrčne odnose s tujino, ki bi jih sicer nikakor ne bilo mogoče ustvariti. Ne trdimo preveč, če nemškemu sportnemu odposlanstvu ne glede na njegov uspeh ter na njegovo zmago ali poraz priznamo vsaj isti pomen kakor koncertni turneji vsakega orkestra. To lahko storimo kljub priznanju prvenstva duševne kulture že zaradi velikega števila gledalcev, ki s svojo udeležbo dvignejo propagandni uspeh take prireditve. Vrednost takega gostovanja pa se še poveča, če pride do pravega stika z občinstvom, kar se je zgodilo v Temešvaru, kjer so startali nemški lahkoatleti skupno s pripadniki nemške narodnostne skupine v Rumuniji. Teh vehkih propagandnih možnosti Nemci ne bodo nikdar prezrli ter jim posvečali največjo pozornost, zlasti še, če jih lahko dosežejo z malenkostnimi sredstvi, kakor je bilo to na primer v Budimpešti in Bukarešti.

Divji kostanj — krmilo

Divji kostanj poznamo vsi, saj raste skoraj v vsakem večjem kraju, po drevoredih ali javnih in zasebnih nasadih. Sad divjega kostanja poznajo sicer več ali manj tudi naše gospodinje kot dobro, predvsem pa poceni pralno sredstvo za čiščenje raznih oblačilnih predmetov. Manj znan je kostanj kot krmilo.

Pri nas so z divjim kostanjem krmili divjad in so ga v to svrho nakupovala razna lovska združenja. Zaradi njegovega trpkega in grenkega okusa ga naše domače živali — z izjemo koz — v svežem stanju ne jedo rade. Spričo tega kostanj meljemo in nato sušimo. S tem pridobimo uporabno in vzdržno krmo, ki je boljša kot je na pr. želod, s katerim uspešno pitamo prašiče.

Kemični sestav v neolupljenem stanju zmletega in posušenega divjega kostanja je po analizi M. Klinga naslednji: vode 11.6 odstotka, proteina 2.2, masti 6.1, drugih nedušičnatih prebavljivih hranljivih snovi 64 odst., balasta 5.9 in pepela 3.3 odstotka.

Divji kostanj vsebuje potemtakem razmeroma malo proteina in masti, je pa bogat na drugih hranljivih brezdušičnatih snoveh, ki sestojijo v glavnem iz škroba in sladkorja.

Prebavljivost je — po navedbah omenjenega avtorja — zadovoljiva. Masti je prebavljive 85 odst., proteina samo 60 odst., ostalih snovi pa 93 odst. Divji kotanj vsebuje tudi nekaj apna (0.1 odst.) in pa 0.8 odst. fosforne kisline.

Ker vsebuje divji kostanj precej tanina, ima grenak okus in zapira. Zategadelj zdrob posušenega divjega kostanja spočetka živali nerade jedo. Ko pa se ga privadijo, ga žro celo slastno, posebno če hrano primerno osolimo. Najbolje krmimo z divjim kostanjem z dodatkom drugih, na beljakovinah bogatejših krmil. Krmljenje z zmletim divjim kostanjem v posušenem stanju se je prav dobro obneslo pri vseh vrstah živali. Krmiti ga smemo molznim kravam do 5 kg dnevno pri teži 500 kg

ŽIMO ZA ŽIMNICE
NUDI NAJUGODNEJE IZ LASTNE NAJMODERNEJŠE HIGIJENSKO UREJENE TOVARNE

»ŽIMA« MILAN JAGER Tovarna: FUŽINE
Prodajalna: Ljubljana, Sv. Petra cesta 17

ŠČETKARSKE IZDELKE
VSEH VRST NUDI NAJUGODNEJE — NA DEBELO — IZ LASTNE TOVARNE

Obvestila Rdečega križa

Poziv za bolničarski odn. samarijanski tečaj. Slovenski Rdeči križ priredi tečaj za bolničarje odn. samarijane. Namenjen je predvsem mlajšim moškim, ki še niso po svojem poklicu ali po dodelitvi zaposleni v zdravstveni odn. zaščitni službi in imajo veselje do tega posla ter željo, da nudijo bližnjemu v nesreči svojo pomoč. Vabimo predvsem gg. medicince. Prijave sprejema vsak delavnik razen ob sobotah med ½ 15. in ½ 18. uro Slovenski Rdeči križ v sobi štev. 7 mestnega fizikata v **Mestnem domu.** Tečaj se bo pričel predvidoma v začetku novembra ter se bo vršil v večernih urah. Pri vpisu se bodo dajala natančnejša navodila. Tečaj za ženske bo sledil v kratkem.

*

V skladišču paketov, Kotnikova 16, se naj oglase osebe, ki so oddale pakete za naslednje internirance: Čepon Ivan, Štrle Stanko in Meden Anton.

Tamkaj se naj javijo *od 23. t. m.* dalje osebe, ki so oddale pakete za odpošiljatelje iz naslednjih občin, odnosno krajev, ter imajo v rokah prejemna potrdila za nje: Logatec, Rovte, Rakek, Planina, Unec, Ivanje selo, Cerknica, Grahovo, Begunje, Martinjak, Nova vas pri Rakeku, Stari trg pri Ložu, Lož, Nemška vas.

Paketi odpošiljalcev iz okrajev Novo mesto, Kočevje in Logatec se bodo vračali odpošiljalcem ali onim, ki imajo prejemna potrdila za nje v rokah, samo *do vštetega zadnjega dne tega meseca.* Preostali paketi se bodo potem komisionelno odprli in njih vsebina, *ki se deloma že kvari,* porabila *za pomoč povratnikom.*

V pisarni S.R.K., Gosposvetska cesta 2, II., naj se zglase zaradi paketov, katerih številke so navedene pri imenih: Požar Pavla 67, Mazi Marija 82, Žlogar Marko 141, Drobnič Ana 168, Habič Janez 202, svojci Žavbija Pavla 207, Župca Antona 212, Oblaka Ivana 218, Ivana Udoviča 221.

*

Zahvala. Zelo izdatno vsoto je poklonila Slovenskemu Rdečemu križu tukajšnja veletrgovina Gregorc in Co. Nadalje so darovali Slovenskemu Rdečemu križu: Tvrdka Ogrin, Laverca 1000 lir; Infekcijski oddelek Splošne bolnice v Ljubljani namesto venca na grob sestri A. Korenič 200 lir; g. Šibenik Filip, trgovec 300 lir; Jenko August, zasebnik 1000 lir; uradništvo Prevoda, soba št. 10 220 lir in še več drugih neimenovanih. Družina Josipa Hafnerja je poklonila Slov. Rdečemu križu namesto venca na grob g. Marinka Jožeta 150 lir. Gosp. Ušlakar Ivan je poklonil Slov. Rdečemu križu namesto venca na grob g. ravnatelja Doklerja 150 lir; g. dr. Perko Milan pa 200 lir namesto venca na grob g. Marinka Jožeta. — Prisrčna hvala!

Na poziv Slovenskega Rdečega Križa za pomožno akcijo povratnikom so se odzvali že prvi darovalci. Med drugimi so darovali večje vsote: g. Koder Fran, odvetnik, in soproga Marija v počastitev spomina pokojne ge. Seme Amalije znesek L 300.—; dalje tvrdka Sekoteks L 1000.—; gg. Kastelic Peter, trgovec, L 500.—; Černe Ludvik, zlatar, L 300.—; prof. Kopylov Aleksej L 100.—, Umek Lilijana, zasebnica, L 200.—; neimenovani po dr. Fettichu L 323.—. Darovalcem prisrčna hvala!

Slovenski Rdeči križ se najlepše zahvaljuje tvrdki Souvan iz Ljubljane. Mestni trg, ki nam je kot prva podelila zelo znaten prispevek za socialno pomoč. Naj bi plemeniti darovalec našel še mnogo posnemalcev!

*

Slov. Rdeči križ poroča: Oddelek za poizvedovanje se je preselil v Narodni dom, glavni vhod. Kdor torej za kom poizveduje, se naj zglasi tam. Glavna pisarna je še ostala na Gosposvetski cesti št. 2/2.

DRŽAVNO GLEDALIŠČE

DRAMA

Četrtek, 28. oktobra ob 16.30: **Potopljeni svet.** Red Četrtek.

Petek, 29. oktobra ob 16.30: **Cvetje v jeseni.** Red Prvi.

Stanko Cajnkar: »Potopljeni svet«. Drama v štirih dejanjih. V njej je podal dramatik razdvojenost človeka, ki je izgubil svoje duševno ravnotežje, razkriva disharmonijo med srcem in dolžnostjo. Glavna oseba je duhovnik na življenjskem razpotju, v odločilnem trenutku, ko zapusti pot dolžnosti in sledi srcu, njegovo očiščenje v razočaranju in tegobah in povratek k večnim zakonom, k zvestobi človeka do naložene mu naloge. Osebe: Dr. Velnar — Gregorin, Lilijana Garnierjeva — Severjeva, monsignor Ciril — J. Kovič, Vivina Garnierjeva — Pugljeva, Klara Vignujeva — Boltar-Ukmarjeva, delavec — Blaž. — Režiser: E. Gregorin.

OPERA

Četrtek, 28. oktobra ob 16.: **Netopir.** Red A.

Petek, 29. oktobra: Zaprto.

W. Ch. Gruck: »Orfej in Evridika«. Opera v štirih slikah. Libreto, ki ga je napisal Raniero Calzabigi, ima za osnovo mitološko zgodbo o grškem pevcu Orfeju; moč in zgovornost njegovega speva sta omečila bogove, da so mu vrnili soprogo Evridiko, ki je bila že v Eliziju, a jo je Orfej s pomočjo svoje zvestobe in velike ljubezni znova privedel na svet. Peli bodo: Orfeja — Golobova, Evridiko — Vidalijeva, nova bo v letošnji uprizoritvi Ribičeva v partiji Amorja. Dirigent D. Žebre, režiser C. Debevec, zborovodja S. Hubad, koreograf P. Golovin.

RADIO LJUBLJANA

ČETRTEK, 28. OKTOBRA

8.30—9.00: Jutranji pozdrav! 9.00—9.15: Poročila v nemščini in slovenščini. 12.20—12.30: Glasbeni uvod. 12.30—12.45: Poročila v nemščini in slovenščini. 12.45—14.00: Koncert glasbe za razvedrilo; igra Radijski orkester, vodi dirigent Drago Mario Šijanec. 14.00—14.15: Poročila v nemščini. 14.15—15.00: Popoldanski koncert. 17.00 do 17.15: Poročila v nemščini in slovenščini. 17.15—17.45: Popoldanski koncert. 17.45—18.00: Narodopisno predavanje. 19.00—19.30: Slovenska glasba; igra Radijski orkester, vodi dirigent Drago Mario Šijanec. 19.30—19.45: Poročila v slovenčini. Poročilo nemškega vrhovnega poveljstva v italijanščini. Napoved programa za naslednji dan. 19.45—20.00: Mala medigra. 20.00—20.15: Poročila v nemščini. 20.15—20.45: Koncert Klasičnega tria. 20.45—21.15: Strauss: »Smrt in preobrazenje,« Op. 24. 21.15—22.00: Vojaške pesmi. 22.00—22.10: Poročila v nemščini.

KRIŽANKA

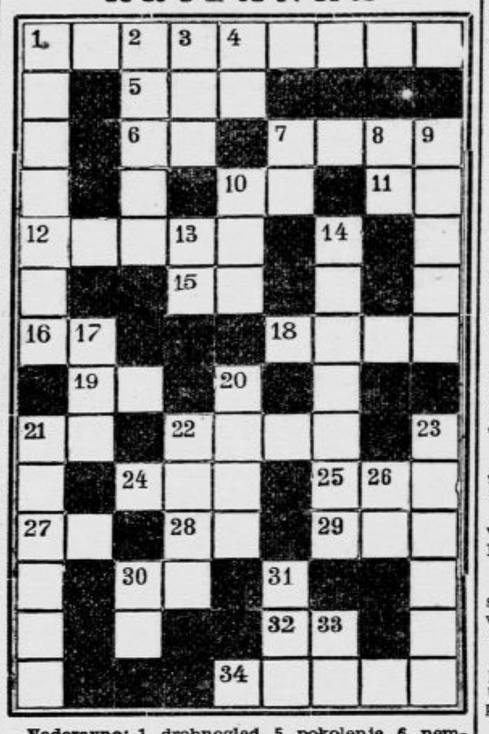

Vodoravno: 1. drobnogled, 5. pokolenje, 6. nemška kratica za delniško družbo, 7. geometrični lik, 10. grška črka, 11. znak za prvino, predlog in medmet, ki pomeni: vzemi!, 12. bohotno, 15. veznik v starejši, zlasti pesniški obliki, 16. vrsta žita, 18. vrsta žita (prihaja v poštev zlasti kot krma), 19. znak za prvino, ki daje hud strup, 21. ploskovna mera, 22. srednjeveška utrjena stavba, 24. nelep, 25. žensko ime, 27. glavni števnik, 28. enaka samoglasnika, 29. afriška reka, 30. intelekt, 32. vzklik, 34. človeku podobno bitje.

Navpično: 1. mesto na Štajerskem, 2. mestno na Gorenjskem, 3. rožen izrastek, 4. predlog, 7. časovni prislov, 8. osebni zaimek, 9. mesto v Tunisu, 10. moško ime in razdobje, 13. kakor 11. vodoravno, 14. v vodi živeč, 17. močan svit, 20. grič, 21. žensko ime, 22. sledi blisku, 23. dežela (rimska provinca) v starem veku, 26. osebni zaimek, 30. član, člen, organ, 31. nasilna tatvina, 33. vzklik.

Rešitev križanke 24. oktobra

Vodoravno: 1. Helespont, 7. in, 8. n. r. (na razpoloženju), 9. ka, 10. ti, 11. nato, 14. grob, 16. t. l., 17. bi, 18. ne, 19. as, 21. šal, 22. sin.

Navpično: 1. hidranti, 2. en, 3. Etna, 4. prst, 5. N. N., 6. trilobit, 12. Al(uminij), 13. orel, 14. glas, 15. ob, 18. Na (natrij, v soli), 21. Si(licij).

†

V globoki bolesti in vdani v voljo božjo naznanjamo vsem sorodnikom in znancem, da je nocoj sledila svoji sestri v večnost naša preblaga mama, ljubljena sestra, dobra teta in svakinja, gospa

Karla Stres
roj. Lundrova
poštarica v pokoju in vdova po nadučitelju v Cerknem

Pogreb drage rajnice bo v četrtek 28. oktobra ob 4. uri popoldne izpred hiše žalosti v Vegovi ulici št. 8 na pokopališče na Viču.

V Ljubljani 27. oktobra 1943.

MARIJA TOMSIČ, sestra
VERA STRES, hčerka,
in ostalo sorodstvo

Mali oglasi

Službe išče

MLADO DEKLE, boljše, išče službo pri boljši obitelji. Znam dobro kuhati in opravljati druga hišna dela. Šla bi tudi za odgojiteljico malih otrok. Sem bila dolgo let v eni hiši. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Nastop prvega novembra!« 18821-1

DEKLE z malo maturo išče mesto samostojne gospodinje k eni ali dvema osebama. — Vešča je popolnoma samostojne kuhe in ostalih del, tudi pomoči v trgovini. — Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Nastop v torek«. 18819-1

Službo dobi

GOSP. POMOČNICO, ki zna kuhati, sprejmem k dvema osebama. Zglasiti se v trgovini »MELA«, Bleiweisova, preje Tyrševa 20. 18800-1a

KUHARICA, samostojna, se sprejme k boljši družini. Ponudbe pod »Samostojna kuharica nov.« na ogl. odd. Jutra. 18820-1a

POSTREŽNICO, čisto in pošteno, ki zna kuhati iščem za celodnevno zaposlitev. Naslov v ogl. odd. Jutra. 18816-1a

BRIV. POMOČNIKA sprejme takoj salon »Frank«, Ljubljana, Glavni kolodvor. 18774-1a

TRG. POMOČNIK špecerijske stroke, popolnoma vešč nemščine, dobi stalno zaposlitev. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Priden«. 18808-1a

DEKLE za vsa dela sprejme Hotel Strukelj. 18806-1a

OSEBA, VEŠČA KRPANJA VREČ dobi takoj zaposlitev. Naslov v upravi lista. 18887-1a

MLADEGA FANTA sprejmem kot pom. delavca v mizarsko delavnico Svetek, Karlovška 1. 18832-1a

POSTREŽNICO, pošteno, sprejmem za nekaj ur dnevno. Naslov v vseh posl. Jutra. 18807-1a

POSTREŽNICO pošteno, lahko tudi starejšo, sprejmem za dopoldanske ure. Trnška c. 45-p. 18801-1a

ČEVLJ. POMOČNIKA takoj sprejme Jerovšek, Bleiweisova 12. 18795-1a

Vajenci (-ke)

VAJENCA za avtomehanike sprejmemo takoj. Merkur; Puharjeva 6. 18616-44

Zaslužek

ABITURIENT klasične gimn., odličnjak, poučuje vse srednješolske predmete. Naslov v vseh posl. Jutra. 18724-3

ANGLEŠČINO poučuje reven akademik. Naslov oddati v ogl. odd. Jutra pod »Angleščina«. 18735-3

Prodam

NOVI ZABOJI prazni od tobačnih izdelkov so stalno naprodaj v Glavni zalogi tobaka, Gradišče št. 4. 18356-6

KISLO ZELJE novo, prvovrstno, dobite po dnevni ceni v zaželjeni količini pri G. Erklavec, Ljubljana, Povšetova 47. 18552-6

BREZOVE METLE, držaje za lopate, omela itd. dobite pri Gospodarski zvezi, Bleiweisova 29 in Maistrova 10. 18761-6

MLADO KOZO in zajce prodam. Livada 25, ob Ižanski cesti. 18786-6

ŠIVALNI STROJ prvovrsten, kuhinjsko kredenco in drugo pohištvo ugodno prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 18830-6

ŽENSKE ČEVLJE, lakaste, št. 40 in črn ženski plašč, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 18818-6

USNJAT SUKNJIČ in moške škornje, vse skoraj novo, ugodno prodam ali zamenjam. Naslov v vseh posl. Jutra. 18843-6

MRČES (uši, stenice, bolhe itd.) zanesljivo uničite s »Toxin« praškom. Drogerija Kanc, Židovska ul. 1. 18743-6

HARMONIKA in VIOLA Harmonika s 120 basi in z registrom, harmon. in odlična viola, naprodaj. Cesta Vikt. Emanuela 21 — ogled od 8. do 12. ure 18699-6

ELEKTR. GRAMOFON z Radio ojačevalcem in zvočnikom, ter s kompletnimi operami: Madame Batterflé, Sivilijski brivec, Cavalerija Rusticana, Trubadur in Traviata v zasedbah z najboljšimi italijanskimi pevci, prodam ali zamenjam po dogovoru za pianino. Naslov v vseh posl. Jutra. 18844-6

POHIŠTVO izdelujemo po naročilu ter vsa popravila. — Prodam novo kuhinjsko mizo in več stolov. Zorman, Breg 14. 18812-6

PISALNI STROJ skoraj popolnoma nov in zeleno usnje (celo kožo) za damsko torbico in čevlje, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 18840-6

KROJAŠKI STROJ »Singer«, z okroglim čolničkom in ženski šivalni stroj »Singer«, v dobrem stanju, zaradi selitve prodam. Kamnika 13. 18802-6

PISALNI STROJ »Underwood«, novejši model, izvrstno ohranjen, prodam. — Interesenti naj pošljejo naslov v ogl. odd. Jutra pod »Underwood«. 18803-6

ULTRAVIOLETNA SVETILKA za obsevanje, sistema »Hanau«, naprodaj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Obsevanje«. 18809-6

DOUBLE ZA SUKNJO predvojno blago, ugodno prodam. Naslov v vseh posl. Jutra. 18796-6

2 POSTELJNI MREŽI 1 kuhinjsko mizo in kredenco, vse rabljeno, prodam. Železnikarjeva 10-I, levo. 18797-6

PUŠKO na zračni pritisk, prodam. Prodaja prosta, 4.5 mm. Prodam tudi damski, dobro ohranjen plašč in zimske čevlje št. 36. Naslov v vseh posl. Jutra. 18791-6

TRICIKLE rabljene in nove, radi izpraznitve skladišč, se po zelo znižani ceni prodajo. Šušteršič, meh. delavnica, Bleiweisova 13 (Figovec, levo dvorišče). 18824-6

VEČ KOLES damskih in moških, najboljše znamke, radi izpraznitve skladišča, po zelo znižani ceni naprodaj. Šušteršič, meh. delavnica, Bleiweisova 13 (Figovec, levo dvorišče). 18823-6

PISALNI STROJ in šivalni stroj z dolgim čolničkom, ugodno prodami — »Alpina«, Bleiweisova 12. 18798-6

MOTORNA KOLESA od 125—500 ccm, najnovejši modeli, radi izpraznitve skladišč, razprodaja Šušteršič — meh. delavnica, Bleiweisova 13 (Figovec, levo dvorišče). 18827-6

TOVORNI AVTO kot v novem stanju, zelo ugodno naprodaj. Merkur, Puharjeva 6. 18836-6

TOPOLINO FIAT z dobavno karoserijo, v odličnem stanju, zelo ugodno naprodaj. Merkur, Puharjeva 6. 18825-6

FOTELJ POSTELJO, patentno, prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 18829-6

Kupim

PRAZNE STEKLENICE vseh vrst kupim in plačam po najvišji ceni. Guštin B., Vodnikov trg 2. 318-7

PRAZNE ŠKATLE od Mama mleka zopet kupujemo. B. Guštin, Vodnikov trg 2. J-324-M-7

MAZILNI APARAT sistema »Bosch« s 6—10 mazilnimi mesti, nov ali star, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Mazilni«. 18465-7

GRAMOFONE v kovčku in rabljene gramofonske plošče, kupuje po najvišji dnevni ceni tvrdka Everest, Prešernova 44. 18708-7

ZELJNATE GLAVE in repo ze ribanje, kupuje Gospodarska zveza Producenti dobije prevoznice v njeni pisarni Bleiweisova cesta 93. 18760-7

IZREDNO DOBRO PLAČAMO za bicikel gume, gume za motorje, avtomobile in stare bicikle. Merkur; Puharjeva 6. 18828-7

RADIO APARAT kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Radio«. 18785-7

DRAGOCENOST primerno za darilo (prstan, verižica, uhani ura) ali slično) kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Primerno darilo«. 18841-7

V KOMISIJ. PRODAJO sprejemamo fotoaparate, umetnine, antikvitete in druge predmete. Parfumerija »Venuse«, Palača Bata. 18537-7

PNEUMATIKE in zračnice za kolesa, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Plačam«. 18728-7

LUTZ PEČ novo ali malo rabljeno, takoj kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Lutz peč«. 18780-7

SVEŽO DETELJO, korenje in peso kupuje Žegoža, Gallusovo nabrežje 33. 18838-7

KUNCJE IN ZAJCJE KOZICE TER VOLNO kupuje Žegoža na Gallusovem nabrežju 33 samo vsak petek. 18839-7

BELE SNEŽKE št. 24 za trietnega otroka, kupim. Videc Javornikova 3, II. nadstr. 18834-7

SLADKORNO PESO krmilno pese, korenje, repo in gnoj, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Ali zamenjam«. 18794-7

DAMSKO KOLO dobro ohranjeno, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Kolo«. 18790-7

V najem

VEČJE SKLADIŠČE zdravo in šupo, lahko ločeno, vzamem v najem. Pismene ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Začasno«. 18762-17

Posest

INDUSTRIJSKO STAVBO s primernim zemljiščem, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Tovarna«. 18688-20

HIŠO Z VRTOM kupim do 400.000 lir. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Dom«. 18554-20

PARCELO 823 m² veliko za enonadstropno vilo prodam. Lega odlična, sončna in brez prahu. Ponudbe pod značko »Pri Taboru« na ogl. odd. Jutra. 18822-20

LEPA PARCELA ob prometni žili, najcenejši le resnemu kupcu. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Mesto«. 18787-20

Stanovanja išče

SOBE išče trgovsko podjetje za takoj, po možnosti v središču mesta. 1 veliko a. 2 sobi za pisarno event. tudi kompletno stanovanje treh, štirih sob. delno za pisarne, delno za stanovanje tročlanske družine. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Trgovsko podjetje«. 18700-21a

Sobo odda

OPREMLJENO SOBO veliko, s posebnim vhodom bližu gorenjskega kolodvora, oddam gospodu. — Naslov v vseh posl. Jutra. 18737-23

DVE SOBI deloma opremljeni event. s kuhinjo, souporabe kopalnice, oddam. Ogledati dopoldne. Naslov v oglas. odd. Jutra. 18784-23

OPREMLJENO SOBO v središču, oddam rednemu gospodu. Naslov v ogl. odd. Jutra. 18817-23

OPREMLJENO SOBO v središču mesta, oddam 1 ali 2 gospodoma. Iršič, Streliška 10. 18814-23

OPREMLJENO SOBO oddam takoj. Pleteršnikova 10 I. nadstr. 18813-23

OPREMLJENO SOBO elegantno in mirno, oddam boljšemu resnemu gospodu. — Naslov v vseh posl. Jutra. 18810-23

OPREMLJENO SOBO lepo, sončno, ločeno, s kopalnico, takoj oddam 1 ali 2 osebama. Gosposvetska cesta 97-I, levo. 18798-23

LEPO SOBO z 1 ali 2 posteljama, kopalnico, ev. souporabo kuhinje, oddam. Istotam oddam opremljen kabinet. Naslov v vseh posl. Jutra 18811-23

OPREMLJENO SOBO s posebnim vhodom, oddam takoj v središču redni osebi. Naslov v ogl. odd. Jutra. 18835-23

LEPO SOBO prazno, parketirano, oddam v središču mesta. Naslov v vseh posl. Jutra. 18805-23

SOSTANOVALCA, sprejmem. Naslov v vseh posl. Jutra. 18806-23

OPREMLJENO SOBO lepo, sončno, s souporabo kopalnice, oddam. Naslov v vseh posl. Jutra. 18792-23

Sobe išče

SOBO S PREHRANO iščem za dve osebi. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Sonce«. 18679-23a

SOBO z vso oskrbo, išče dijakinja trg. akademije. Nudi nekaj svojega živeža. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Nadzorstvo«. 18695-23a

Razno

OČALA sem zgubila 25. okt. v tramvaju. Ker so mi drag spomin, prosim poštenega najditelja, da jih vrne proti dobri nagradi. Naslov v vseh posl. Jutra. 18793-37

PAKET sem izgubil v torek dopoldne od Celovške ceste do glavne pošte. Paket je vseboval prednji del od t. m. plašča. Najditelja naprošam, naj istega vrne v Remizi proti nagradi. 18783-37

NA DOMAČO HRANO dobro se sprejmeta dva gospoda, takoj ali s 1. novembrom. Kastelic, Gosposvetska 10-I. 18815-37

NAKAZ ZA KURIVO sem izgubil. Pošten najditelj naj jo odda proti nagradi v Strossmajerjevi 5-I. 18831-37

ROKAVICE, torbice, čevlje, usnjate in semiš, najceneje barva in čisti Hajrula Džemal, Mestni trg 11. 18804-37

STENICE, podgane, ščurke, zanesljivo uniči zavod za pokončavanje mrčesa in golazni Zor Adolf, Tavčarjeva 4-III. levo. 18799-37

RDEČO DENARNICO z nakaznico za kurivo sem izgubila od Figovca do pošte. Poštenega najditelja prosim, da isto vrne v upravi Jutra. 18789-37

Prevodi, prošnje, prepisi, razmnoževanja, informacije »SERVIS BIRO«, Šelenburgova ul. 4 tel. št. 2109

Kupujte svoje potrebščine pri naših oglaševalcih!

ZAHVALA

Vsem, ki so ob boleči izgubi naše zlate mamice

ERNE MODIC

vdove višjega sodnega svetnika v pokoju in odvetnika

z nami čutili; vsem, ki so jo spremljali k pokoju in ki so počastili njen spomin z venci in cvetjem, se iz srca toplo zahvaljujemo.

Sv. maša zadušnica bo dne 30. oktobra ob 7. uri v cerkvi Marijinega Oznanjenja.

Ljubljana, dne 28. oktobra 1943.

MODIČEVI in sorodstvo

†

Umrl nam je naš najdražji soprog, oče in stari oče, gospod

dr. Tomo Zarnik

zdravnik

Na zadnji poti ga bomo spremili v četrtek, dne 28. oktobra ob pol 4. popoldne na župnijsko pokopališče v Zagorju ob Savi.

Zagorje o/S., Ljubljana, Zagreb, Kropa, 27. oktobra 1943.

GLOBOKO ŽALUJOČI OSTALI

Daphne du Maurier: 23

FRANCOZOV ZALIV

Roman

»Ki ste jim prav tako natvezli istorijo?«

»Da, milostiva gospa.«

»Kje naj se preoblečem?«

»Mislil sem, da milostivi gospe ne bi bilo narobe, če bi se preoblekla za kakim drevesom.«

»Kako ste vse dobro premislili, William. Ali ste drevo že izbrali?«

»Enega sem zaznamoval.«

Cesta je delala oster ovinek na levo; spet sta se peljala po obrežni strani. Voda se je lesketala med drevjem. William je zadržal konje. Nastavil je roko na usta in zakričal kakor morski galeb. Takoj mu je odgovoril podoben krik z brega, ki ga še ni bilo videti. Sluga se je spet obrnil h gospodarici:

»Pričakuje vas, milostiva gospa.«

Nato je potegnil izza vozne blazine staro obleko in ji jo vrgel čez komolec. »Katero drevo ste mislili, William?«

»Tistega košatega tamle, milostiva gospa, hrast s širokimi vejami.«

»Ali se vam zdim prismojena, William?«

»Reciva — ne povsem normalna, milostiva gospa.«

»Občutek je kar prijeten, William.«

»Tako sem zmerom gledal na to, milostiva gospa.«

»Človek je brezumno srečen, pa sam ne ve, zakaj — takisto nekako kakor metulj.«

»Kaj veste o občutkih metuljev?«

Dona se je obrnila. Pred njo je stal Williamov gospodar in zvezoval ribiško vrvico, ki jo je potegnil trnku skozi uho, prosti konec pa odtrgal z zobmi.

»Zelo lahak korak imate,« je dejala.

»To je od dolge vaje.«

»Samo Williamu sem nekaj pripomnila.«

»Zastran metuljev, se mi je zdelo. Po čem sklepate tako zanesljivo, da so srečni?«

»Samo pogledati jih je treba.«

»Mislite, ker tako plešejo na soncu?«

»Da.«

»In vam se zdi, kakor da delate takisto?«

»Da.«

»Torej se preoblecite. Graščakinje, ki pijejo z lordom Godolphinom čaj, nič ne vedo o metuljih. Čakam vas v čolnu. V reki rib kar mrgoli.« Obrnil se je in krenil nazaj proti bregu. Dona je v varstvu košatega hrasta spustila belo svileno obleko z ramen in, na tihem se smejoč, oblekla drugo. Kodri so ji ušli izpod traku, ki jih je držal, in padli po čelu. Ko je bila nared, je dala obleko Williamu, ki je stal pri konjih in gledal proč.

»Midva pojdeva z oseko niz vodo, William; jaz pa pridem od zaliva gor proti Navronu.«

»Izvrstno, milostiva gospa.«

»In vi me odpeljete domov, kakor da se pravkar vračava od lorda Godolphina.«

»Da, milostiva gospa.«

»Zakaj se muzate?«

»Nisem vedel, milostiva gospa, da so se mi črte obraza v tem smislu spremenile.«

»Lažnivec ste. Do svidenja.«

»Do svidenja, milostiva gospa.«

Vzdignila si je staro mušljinasto obleko nad gležnje in zategnila prepasko, da bi jo pričvrstila v pravi višini; nato je bosa odhitela pod drevjem k čolnu, ki jo je čakal ob bregu.

IX.

Francoz je natikal črva na trnek; z nasmeškom jo je pogledal: »Vidim, da niste potrebovali mnogo časa.«

»Saj nisem imela zrcala, da bi se zamudila pred njim.«

»Zdaj razumete, kako preprosto postane življenje, če so take reči, kakor je zrcalo, pozabljene.« Skočila je v čoln in stopila k njemu.

»Dajte meni, da spravim črva na trnek,« je rekla.

Dal ji je vrvico, prijel za dolga vesla in se spustil niz vodo, z očmi uprtimi vanjo, ki je stala zdaj v kljunu čolna. Z namrščenimi obrvmi se je napeto poglobila v svojo nalogo in nerodno tipala s prsti po trnku, ker se je črv zvijal. Pritajeno je zaklela, vzdignila oči in ga videla, da se smeje.«

»Ne posreči se mi in se ne posreči,« je nejevoljno dejala; »da bi le vedela, zakaj ni ženska v teh rečeh za nobeno rabo?«

»Takoj vam ga pripravim,« je rekel, »samo da sva nekoliko dalje spodaj v toku.«

»A to ni strokovnjaško,« je odvrnila, »sama ga bom. Ne dam se posekati.«

Nič ni odgovoril, le nekaj je zažvižgal predse. Ker je zdaj gledal proč od nje, opazoval tel neke ptice in molčal, se je znova lotila posla. Mahoma je zmagoslavno vzkliknila: »Evo, vidite, nataknila sem ga.« Podržala mu je vrv pred oči.

»Izvrstno,« je rekel. »Napredujete.« Sklonjen nad vesli, je pustil čoln, da ga je neslo dalje.

Čez nekaj časa je vzel velik kamen, ki ji je ležal pod nogami, ga privezal na dolgo vrv in ga vrgel iz čolna; tako sta bila zasidrana. Zdaj sta sedela, ona v kljunu, on na srednji prečnici, vsak s svojo vrvico v roki.

Voda se je nalahno kodrala; oseka je nosila s seboj majhne šope trave in posamezne liste. Zelo mirno je bilo. Voda je natezala tanko, mokro vrvico med Doninimi prsti. Kdaj pa kdaj jo je nestrpno zvlekla nazaj, da vidi, kako je s trnkom, a črv je bil nedotaknjen, le dolg kos morske trave se je bil obesil na konec vrvice. »Ne smete je spustiti povsem na dno,« ji je rekel. Potegnila je vrvico nekoliko nazaj, nato ga je pogledala s koncem očesa. Ko je videla, da njenega ravnanja ne kritikuje, niti se ji ne mara drugače vsiljevati, ampak se mirno in zadovoljno ukvarja s svojim lastnim ribolovom, je spet spustila vrvico skozi prste. Opazovala je obris njegove celjusti, njegova ramena, obliko njegovih rok. Ta čas, ko jo je čakal, je bil risal, kakor po navadi — vsaj domnevala je tako — kajti v zadnjem koncu čolna je videla med ribiškimi pripravami list papirja. Kazal je, zdaj že zamazano in mokro, naglo risbo morskega škrjanca, kako seda na blato.

Pomislila je na svojo sliko, ki jo je bil napravil pred nekaj dnevi, in kako različna je bila od tiste prve, ki jo je takrat na kose raztrgal. Nova risba jo je kazala veselo in nasmejano, kako se sklanja čez ladijsko ograjo in posluša smešnega Pierra Blanca, ki poje eno svojih nemarnih pesmi. Kasneje jo je bil pripel nad kamin v svoji kabini in spodaj pripisal datum.

»Zakaj je ne raztrgate, kakor prvo?« bila vprašala.

»Ker je to tisto razpoloženje, ki sem ga hotel ujeti, da bi se mogel spominjati nanj,« je bil odgovor.

»Kaj morem za to. Občutek je bil tako prelesten — to trzanje za vrvico. Tako rada bi jo bila dobila.«

»Nikar se ne žalostite. Morda ujamete drugo.«

»Moja vrvica je vsa zahomotana.«

»Dajte jo sem.«

»Ne — saj lahko sama.«

Spet je prijel za svojo lastno vrvico. Dona se je sklonila nad mokro, brezupno zmešano vrvico na svojem krilu. Ta se je bila zahomotala v nešteto zank in vozlov; ko jo je skušala Dona s prsti razrahljati, je postala zmešnjava še hujša. Obupano ga je pogledala; iztegnil je roko in ji ne da bi jo pogledal, odvzel kodrcijo. Mislila je, da jo hoče imeti za norca, vendar ni rekel besede. Naslonila se je v kljunu čolna vznak in opazovala njegove roke, ko so razvezovale zanke in zadrge v dolgi, mokri vrvici.

Daleč spodaj na zahodu je sonce črtalo proge čez nebo; na vodi so bila globoka mesta polna zlatega sijaja. Oseka se je hitro umikala in grgrala čolnu okrog kljuna.

Dalje tam na reki je bredel po blatu posamezen škurh; nazadnje se je vzpel v zrak, rahlo zažvižgal in že ga ni bilo.

»Kdaj zakuriva ogenj?« je vprašala Dona.

»Kakor hitro si ujameva večerjo.«

»In če je ne ujameva?«

»Tedaj ne bo z ognjem nič.«

Še mu je gledala na roke; kar čudno se ji je zdelo, kako se je vrvica spet poravnavala; rahlo zvito jo je vrgel čez rob čolna in ji dal konec v roko.

Schriftleiter — Urejuje — Redattore: Davorin Ravljen — Für das Konsortium »Jutro« als Verlag — Za konzorcij »Jutra« kot izdajatelja — Per il consorzio »Jutro« quale editore: Stanko Virant — Für »Narodna tiskarna A. G.« als Druckstelle — Za »Narodno tiskarno d. d.« kot tiskarnarja — Per la »Narodna tiskarna s. a.« quale stampatore: Fran Jeran — Für den Inseratenteil verantwortlich — Za inseratni oddelek odgovarja — Responsabile per la parte pubblicitaria: Ljubomir Volčič